

OE^{XV}
6²

acheté à la vente des livres
de Georg Wolfgang PANZER, 1807

- f. ob 8- 371 inv. 1024, n-68-

6. 2.

Augustini liber de arte praedicandi, seu ejusdem doctrinae Xanae Liber quartus.
Argentorati, typis Joannis Mentelini, ut ex praefatione patet, Sine indicio anni (1460-70)
Vide Annal. typograph. Spanzeri, vol. I, pag. 67, col. 388.

Liber hic rarior, quam rarissimus ad Amelia Bibliothecae pertinet

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, possibly from the 18th or 19th century.]

Canon pro recommendacione huius famosi operis siue
libelli sequentis. de arte predicandi sancti augustini.

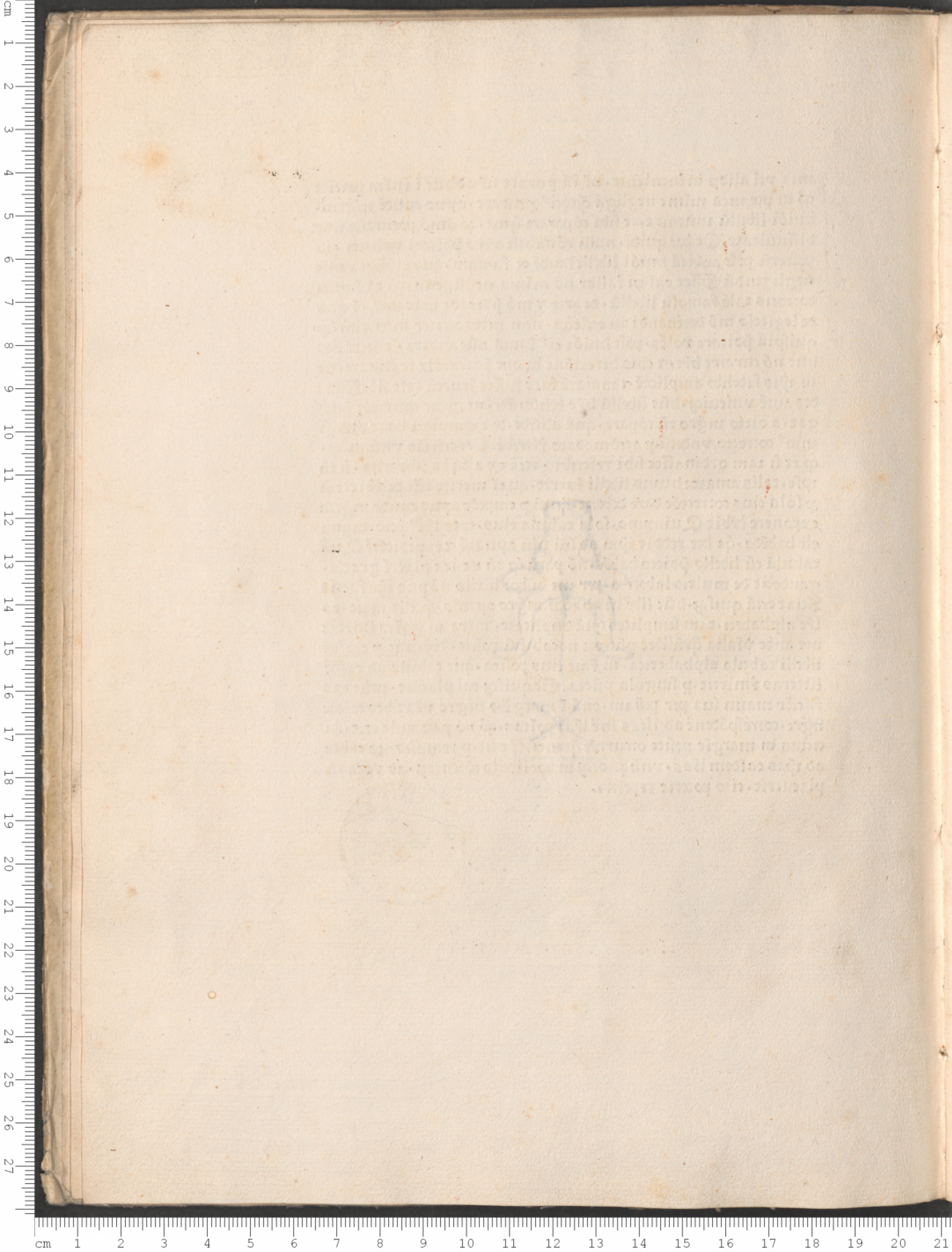
Quoniam sit res. non solum nimis presumptuosa. verum etiam plurimum
periculosa. ante uelle docere quam discere. ante imperitorum magisterium.
quam doctorum discipulum fieri. et sic. ante discipulatum. sibi usurpare
magisterium. maxime in templo dei. siue in scholis saluatoris. ubi.
de maximis rebus loquendum siue dicendum est. quas. ad hominum salutem. nec
temporaneam sed eternam. referre debemus. quibus scilicet liberam ab eternis malis.
et ad eterna perueniamus bona. teste augustino in quarto de doctrina christiana
Ideo magnopere curandum est. omnibus ibidem docere siue predicare uolentibus
quod ipsi. prediscendo noscere quant. non solum ea que in dictis christi
scholis. docenda sunt siue dicenda. Sed etiam. modum ipsum dicendi. operi predi-
cacionis. congruentem. et qui ecclesiastici cum decet doctorem siue informatorem.
Cum tamen sepe. non tam illa que dicunt. quam modus ipse quo dicunt.
ipsos auditores moueat et attendat. quod utique. in dictis scholis christi.
maxime necessarium est. ubi non sufficit solum docere. sed etiam oportet. audi-
tores ad agendum que docta sunt. mouere. quod quidem. secundum augustinum
ubi super. ipso modo dicendi maxime fieri solz. Quare de quolibet predicatorum
loquens idem augustinus. in pallegato libro. ait. is. qui alios docere uolue-
rit. debet non solum omnia que docenda sunt discere. sed et facultatem dicendi
ut decet uirum ecclesiasticum. studio operare. Cui rei secundo loco memorate.
scilicet facultati dicendi ut ecclesiasticum decet informatorem. a multis uiris hodie
predicare presumptibus. non satis studij impetus esse arbitror. unde ni-
fallar. et hoc accedit. quod eorum labor predicationis. minus in populo fructifi-
care conuenit. Cum autem ego. qualiscumque predicatorum humilis adiutor. iam
dictum dicendi modum operi predicationis congruum. et tam merito diligenti
studio operandum. optare atque cupere. in multis presertim predicationum noticiis
peruenire. Et ut id efficere possem. operam meam diligentem. ad hoc
impedire. uoluntarius et patissimum eum. atque non mediocre sollici-
tudine huiusmodi. inuestigandi. ex cuius sancti et autentici doctoris scripturis
et doctrinis. id fieri possit. venit post multa talis mee sollicitudinis tempora.
in manus meas. deus liber prefati venerandi antistitis sancti augustini.
de doctrina scilicet christiana. Cuius cum quartum et ultimum pericalem librum.
diligenter perlegerem. et ibi de eloquentia ecclesiastica. et de prememorato di-
cendi modo. plurima utilia documenta inuenire. quippe ipsum totum.
de modo predicandi tractare cernerem. valde atque ardentem iam desiderabam quod
plurimi sacerdotes seculares et religiosi predicare uolentes. saltim eundem tractatum
ad sui directionem haberent. Quare id ipsum in premea. et quantum in me
est. procurare cupiens. ipsum longe lateque famam atque laudam. et ad

desideriū . iā p̄limos accēdi ⁊ puocauī . atq; ad eundē sibi cōpandū
nō mediocrit̄ instigauī . Et ut eorūdē in hac pte desideriū . ampli⁹
impleri pcurarē . p̄ cōficandī exemplaris p̄mptā admīstracōez . nō
sine causa . eundē quartū . tamq; de huiōi mō p̄dicādī ut p̄fertur .
seorsū ⁊ singularit̄ tractantē ⁊ hoc ip̄o ab alijs t̄bus p̄cialib; libris
se p̄cedentib; . nō parū differentē . hac de causa curauī in usū suū
appriū . ab eisde alijs se p̄cedentib; segregare . ip̄mq; i hac re . seorsū
assūmere quibuscūq; cōficandū . p̄ singularissio famoso ⁊ autētico
breui libello d̄ arte ⁊ mō p̄dicādī . sicuti et vere totus est . ⁊ non in-
cōuenientē notari poterit . Quā quidā eius ab alijs segregacōez . iō
nō incōuenientē fieri posse existiāui . cū id in qdā notabili et satis
antiquo sp̄iren̄ eccl̄ie libro . silr sc̄m cē reperim . necnon . eciam et
maxie ideo . ne quicq; sacerdotes . p̄cedenciū triū librorū uel p̄lixitate
vel p̄ciositate deterrerent . quo minus . hūc quartū oībus predicare
cupientib; merito amplectendū . ip̄i sibi cōpare curarēt . Meli⁹ enī
iudicauī . hunc q̄rtū solū h̄re . q̄ p̄pter alios p̄cedētes . ecia ip̄m ne-
gligere . cū tñ . ip̄e q̄rtus sol⁹ . ad modū p̄dicādī ecia sine alijs p̄cedē-
tibus . unicuiq; satis notabilit̄ potit desuīre . Dignū autē nichil-
omin⁹ p̄ oīa iudicauī . q̄ in oīez utilitatē eccl̄iasticā . prius operā
multā impēdere . ut hūc eundē putilē et oī p̄cio dignū libellū . cor-
rectū h̄re possem . ut sic . post ei⁹ correctōz . oībus h̄re cupientibus .
utili⁹ ip̄m cōficare valerē . Feci ergo . deo teste magnā p̄ ei⁹ correctōe
diligēciā . ita . q̄ oīa exemplaria . que in studio heidelbergen̄ . nec
non in spira et in wormacia . atq; tandē ecia in argentina in vllis
librarijs repire potui . diligenter p̄inde respexi . Et cum inter hec .
expimēto discerē . q̄ idē liber augusti . raro iueniē ecia i magnis
⁊ p̄ciosis librarijs . Et adhuc rari⁹ . de ul' ex eisde librarijs ad reser-
vendū potit h̄ri . Neq; ecia q̄ prius ē . rarissime correct⁹ siue emen-
datus iibi q̄at repiri . Idēto p̄mot⁹ fui . ad hoc studiōsi⁹ laborare .
ut sc̄m exemplar meū . tanto nūc studio ⁊ labore quantū saltem
potui correctū . dēt̄s libell⁹ sic ⁊ talit̄ in breui t̄pe mltiplicari posset
ut ad p̄limoz usū . et ad oīez p̄fctm eccl̄iasticū . facile ⁊ cito pueni-
ret . Quia p̄pter . cū nullo alio modo siue medio . id expedi⁹ fieri
posse iudicārē . discreto viro Iohanni mentelin incole argētinen̄
impressozie artis m̄gro . moīs oībus psuasi . q̄ten⁹ ip̄e assūmē dig-
reē . onus ⁊ laborē mltiplicandī hūc libellū p̄ viā imp̄ssiois . exem-
plari meo p̄ oculis h̄ito . ut sic . cū ip̄e breui in t̄pe eundē libellū . ad
magnā nūositatē mltiplicar; . quicūq; sacerdotes seculares ul' r̄ligi-
osi . ad quoz noticiā laus fama et cōmēdacō dēt̄i libelli . sollicitudie

mea vel aliorū inueniente. ul' iā puenit ul' adhuc ī fuēm pueiet
qđ in pre mea mīme negligā qđoci? pcurare. apud eundē mōrm.
huiōi libellū inuenire. et sibi cōparare qant. qđ amō potuerūt sine
difficultate. **E**t hoc quidē. nulli rōnabili viro p̄dicare volenti. in
posterū post auditā huiōi libelli laudē et famam. quomōlibz venit
negligendū. **E**sset enī ni fallar nō mīma negligēcia. cū tā sancti
doctoris talē famosū libellū. de arte ⁊ mō p̄dicādi habeam? . ī quo
de legitimo mō docēnandi in ecclesia. non mediocriter inserviim. qđ
quispiā p̄dicare volēs. post huiōi ei? famā nūc auditā. eundē ad
huc nō curaret h̄re. ⁊ eius directōne in ope p̄dicacōis se iuuare. ut
in ip̄is fidelibz ampliorē ⁊ maiorē facē posset fructū sp̄italē. **S**ua
deo autē vnicuiqz. hūc libellū h̄re desiderāti. ut ppter correctōz p̄li
gat. a dicto mōro eū cōpare. quā aliūde. de exemplari haut dubiū
mīn? correcto vndecūqz accōmodato r̄scribē. **C**ertificās vnūquēqz.
qđ et si iam ordinasset sibi r̄scribi. etiā ex aliqua librariā. si tñ
ipse. talis amator huius libelli fuerit. qual' merito esse debet. tñ
p sola eius correctōe dare deberet. qntū p empcōe apud eundē mōrm
exponere hēbit. **Q**uinimo. sola tabula eius. toto ip̄i? p̄cio. digna
est habēda. qā hec reddit ip̄m ad suū usū aptiorē ⁊ expeditiorē. **Q**uā
tabulā cū libello p̄dicto habēs. nō parū. ⁊ tñ ut ita dixerī gratis.
gaudebit de multis laboribz. per me in hoc libello nō p̄uo t̄pe factis.
Sciat etiā quisqz. hūc libellū ab eodē mōro p̄parās. qđ ille maiores
l̄re alphabeti. tam simplices quā duplicate. intra margēs īmedi
ate ante v̄salia q̄rūlibet p̄ctorz notabiliū posite. desuiūt p eiusdē
libelli tabula alphabetica. in fine eius posita. que tabula ad easdē
litteras r̄mittit. p singula p̄cta. **E**t quisqz cui placuit. p̄t eas
facilr manu sua per penam. etiā ī margībz nīgro ul' rubeo colore
figre. correspondēt ad istas int̄ l̄raz p̄ctas. qđ nō parū vtile erit. qā
ticius in margie posite occurrēt q̄renti. **E**t sic. p remissiones tab̄le
ad ip̄as easdem l̄ras. vnūquorqz in hoc libello cōtentor. ad vota cū
placuerit. cito poterit reperiri.

Hoc opus nostrū qđ inscribit̃ de doctrina xp̃iana . in
duo quedā fuerā p̃ma distribucōe partit̃. **N**ā post
phemiū quo respondi eis qui hoc fuerāt rep̃hensuri
Due sūt res in q̃ quibz n̄it̃ oīs ēctacō scripturaz.
modus inueniendi que intelligēda sūt. ⁊ mod⁹ pro
ferendi que intellēta sunt. **D**e inueniendo prius de p̃ferēdo postea
differem⁹. **Q**uia ergo de inueniendo multa iā diximus. et tria de
hac vna p̃te volūia absoluim⁹ . adiuvante dño de p̃ferendo pauca
dicem⁹ . ut si fieri potuerit vno libro cūcta clamam⁹ . totumqz hoc
opus q̃tuor volumibz t̃minec̃. **P**rimo itaqz expectacōez
legenciū qui forte me putant . rethorica datuz ēē precepta . que in
scol̃ secl̃aribz et didici et docui . ista p̃locucōe phibeo . atqz ut a me
nō expectent̃ admonēo. **N**on qđ nichil habeāt utilitatis . sed qđ si
quid habēt seorsū discendū est . si cui fortassis bono viro etiam hec
vacat discere . nō autē a me vel in hoc ope vel in aliquo alio requi
rendū. **N**am cū p̃ artem rethoricā et vera suadeāt ⁊ falsa .
quis audeat dicere adūsus mendaciū in defensoribz suis inermem
debere consistere veritatē . vt videlicet illi qui res fl̃as psuadere co
nant̃ nouerint auditorē ul̃ beniuolū ul̃ attētū vel dotilē phemio
facere . isti autē nō nouerint. **I**lli falsa breuē apte verisifr̃ . ⁊ isti
vera sic narrēt vt audire tedeat . intelligere nō pateat . credē postre
mo nō libeat. **I**lli fallacibz argumētis veritatē obpugnēt . asserāt
falsitatē. **I**sti nec vera defendē nec falsa valeāt rfutare. **I**lli aīo
audiēciū in errorē mouētes impellētēqz dicēdo terreāt . contristēt .
exhilarēt . exhortent̃ ardent̃ . isti p̃ veritate frigidi lētīqz dormitēt
quis ita desipiat ut hec sapiat. **C**um ergo sit in medio po
sita facultas eloquiū que ad psuadenda seu praua seu recta valet
plurimū . cur nō bonoz studio cōparetur ut militet veritati si eā
malī ad obrimendas puerfas vanas qz causas in usus iniquitatis
et erroris usurpant. **S**ed quecumqz sūt de hac re ob̃uacōes
et p̃cepta . quibz cū accedit in ṽbis plurimis ornamentis qz ṽboz
exercitacōis lingue sollertissima osuetudo . fit illa que faciūdia ul̃
eloquēcia noīatur extra illas litteras n̄ras seposito ad hec cōgruo
t̃p̃is spacio . apta ⁊ cōuenienti etate discenda sūt . eis qui hoc celerit̃
possūt. **N**am ⁊ ip̃os romane p̃ncipes eloquencie nō piguit dicere .
qđ hanc artē nisi q̃s cito possit . nūquā oīno possit p̃discere. **Q**uod
vex vex sit quid opus est q̃rere . non enī etiā si possint hec a tardi
oribz tandez aliquādo p̃disci . nos ea tanti p̃dūm⁹ ut eis discēdis iā
maturas uel etiā graues hōim etates velim⁹ impendi. **S**atis est

ut adoleſcētiōz iſta ſit cura . nec ipſoz oī m quos utilitati eccliaſtice
cupimus erudiri . ſed eoz quos nondum magis vrgens ⁊ huic rei
ſine dubio ꝑponenda nēceſſitas occupauit . **¶** Quoniā ſi acutū
et feruens aſſit ingeniu . faciliꝑ adheret eloq̄ncia legētibz ⁊ audi-
entibz eloq̄ntes q̄ eloq̄ncie ꝑcepta ſectantibz . **¶** Nec deſūt eccliaſtice
lre ecclia ꝑter canonem in auctoritatis arte ſalubritē collocatū . quas
legendo homo capax et ſi id non agat . ſed tantummodo rebus que
ibi dicunt intentus ſit . ecclia eloq̄ quo dicunt dum in hijs verſat
inbuitur . accedente uel maxime exercitacione ſiue ſcribendi ſiue
dictādi poſtremo ecclia dicendi que ſcōm pietatis et fidei regulam
ſentit . **¶** Si aut tale deſit ingeniu nec illa rethorica ꝑcepta capiūt .
nec ſi magno labore iculcata q̄tulacūqz ex ꝑte capiant aliq̄d ꝑſūt
quādo quidē ecclia ipi qui ea didicerūt et copioſe ornateqz dicunt . nō
omnes ut ſcōm ipa dicant . poſſunt ea cogitare cū dicūt . ſi non de
hijs diſputant . ꝑmo vero vix ullos eoz eē exiſtimo qui utrumqz
poſſint . ⁊ dicere bene . ⁊ ad hoc faciēdū ꝑcepta illa dicēdi cogitare cū
dicūt . **¶** Cauēdū eſt enī ne fugiant ex aīo que dicēda ſūt . cū attēdiūt
ut arte dicant . **¶** Et tñ in ſmonibz atqz dicciōibz eloq̄nciū
impleta repiūt ꝑcepta eloq̄ncie . de quibz illi ut eloquerent uel
cū eloquerent nō cogitauerūt . ſiue illa didiciſſēt ſiue ne attigiſſēt
quidē . **¶** Implēt quippe illa q̄a eloq̄ntes ſūt . nō adhibēt ut ſint elo-
q̄ntes . **¶** Qua ꝑpter cū ex infantibz loq̄ntes nō fiant niſi locucōes
diſcēdo loq̄nciū . cur eloq̄ntes fieri nō poſſint . nllā eloq̄ndi arte
tradita . ſ; locucōes eloq̄nciū legendo ⁊ audiendo et quantū aſſequi
concediūt imitādo . **¶** Quod ita fieri ipis q̄ expimur exēplis . nam
ſine ꝑceptis rethoricis nouimus plurimos eloq̄nciores plurimis q̄
illa didicerūt . ſine lectis uero ul' auditis eloq̄nciū diſputacōibz ul'
dictōibz nemiez . **¶** Nam neqz ipa arte ḡmatica qua diſciūt locucōis
integritas . indigerēt pueri ſi eis int hoīes qui integre loquerent
creſcē dareꝑ ⁊ vinē . neſciētes quippe ulla noīa viciōzū . q̄tquid vi-
cioſū cuiuſqz ore loq̄ntes audirēt . ſana ſua cōſuetudinē rephenderēt
et cauere . ſic ruſticos urbani rephendunt ecclia qui lras neſciūt .
¶ Debet ergo diuinaꝑ ſcripturaz ꝑtator ⁊ doctor . deſenſor recte
fidei ac debellator erroris . et bona docē ⁊ mala dedocē . atqz i hoc ope
ſmonis cōciliare aūſos . remiſſos erigē . neſciētibz quid agat quid
expectare debeant intimare . vbi aut beniuolos intēros . dociles . aut
inuenerit aut ipē fecerit . cetera pagēda ſūt ſic cauſa poſtulat . **¶** Si
docēdi ſunt qui audiūt narracōe faciendū eſt . ſi tñ indigeat ut res
de qua agiūt innotefcat . ut autē que dubia ſūt ecclia fiat . documētis

adhibitis rōcionandū est. **S**i vero q̄ audiūt mouēdi sūt potiusq̄
docendi. ut in eo qđ iā sciūt agēdo nō torpeāt. s; reb; assensū quas
veras esse fatent̄ accomodēt. maiorib; dicendi virib; op⁹ est. **V**bi
obsecracōes et increpacōes. concitacōes et coercōes. et q̄cumq; alia
valēt ad cōmouēdos aīos sūt necessaria. **E**t hec quidē cūcta
que dixi. omēs fere hōies in hijs q̄ loq̄do agūt. facē non quiescūt
Sed cū alij faciāt obtuse. deformit̄. frigide. alij acute. ornate. vehe
menter. illū ad hoc op⁹ vnde agim⁹ optet iā accedē. q̄ p̄t disputare
vel dicere sapient̄. etiā si nō p̄t eloquent̄. ut prosit audiētib;. etiā
si min⁹ p̄desset quā si et eloquēter posset dicere. **Q**ui vero affluit
insipiētī eloquēcia. tantomagis cauend⁹ est. quātomagis in hijs
que audire inutile ē delectat̄ auditor. etenī quē diserte dicē audit.
etiā vere dicere existimat. hec autē sentēcia nec illos fugit. q̄ artē
rethoricā docēdā putauerūt. fassi sūt enī. sapientia sine eloquēcia
parū prodesse ciuitatibus. eloq̄cia vero sine sapiēcia nimīū obesse
plerūq;. p̄desse nūq;. **S**i ergo hoc illi qui p̄cepta eloq̄cie tradiderūt.
in eisdē libris in quib; id egerūt. veritate instigāte coacti sūt cōfi
teri. verā hoc est supnā q̄ a p̄re luminū d̄scēdit sapiām nescientes.
q̄ntomagis nos non aliud sentire debem⁹. qui hui⁹ sapiēcie filij et
miseri sum⁹. **S**apient̄ aut̄ dicit hō tanto magis ul' min⁹.
q̄ nro i sc̄pturis sc̄tis magis min⁹ ve p̄fecit. nō dico in eis multū
legēdis memoriēq; mādandis. s; bene itelligendis. et diligēter eaz
sensib; indagādīs. **S**unt enī qui eas legūt et negligūt. legūt ut
teneāt. negligūt ne itelligāt. quib; longe sine dubio p̄ferēdi sūt.
qui v̄ba eaz min⁹ tenent. et cor eaz sui cordis ocul' vidēt. **S**; utiq;
ille melior. qui et cū vlt̄ eas dicit. et sic oportet itelligit. hui⁹ ergo
q̄ sapient̄ dēt dicē etiā qđ nō p̄t eloq̄nt̄. v̄ba sc̄pturarū tenē maxīe
necessariū est. q̄nto enī se paupiorē cernit in suis. tāto eū oportet i
istis esse dicciore. ut qđ dixerit suis v̄bis. probet ex illis. et q̄ ap̄is
v̄bis minor erat. magnorū testimonio q̄āmodo crescat. pbādo enī
delectat. qui min⁹ p̄t delectare dicēdo. **P**orro qui non solum
sapient̄ vez etiā eloq̄nter vlt̄ dicē. qm̄ p̄fecto pl⁹ p̄derit si utrūq;
potuerit. ad legēdos ul' audiēdos et exercitaciōe imittādos eloq̄ntes
eū mitto libēci⁹. quā m̄gris artis rethorice vacare p̄cipio. si tñ hij
qui legūtur et audiūtur. nō solū eloq̄nt̄ s; etiā sapient̄ dixisse vel
dicere. veraci p̄dicacōe laudant̄. **Q**ui enī eloquent̄ dicūt. suauit̄.
qui vero sapient̄ salubrit̄ audiūtur. ap̄terq; nō ait sc̄ptura. mul
tudo eloq̄nciū s; mltitudo sapientū sanitas est orbis terraz. **S**ic
autē sepe sumēda sūt amara salubria. ita semp vitāda est dulcedo

pniciosa. sed salubri suauitate et suauī salubritate quid melius.
q̄nto enī mag̃ illic appetit suauitas. tanto facili⁹ salubritas pdest
Sunt ergo ecclesiastici viri. qui diuina eloquia nō solū sapientē s̃
eloq̄ntē etiā t̃ctauerūt. quib⁹ legendis magis nō sufficit temp⁹. quā
desse ipi studētib⁹ et vacātib⁹ possint. ¶ Hic aliq̄s forsitan
q̄rit. utz auctores n̄ri quoz sc̄pta diuī⁹ inspirata. canonē nobis
salubrima auctoritate fecerūt. sapiētes tantūmō an eloquentes etiā
nūcupādi sūt. q̄ quid q̄stio. apud meipm et apud eos qui mecū qd
dico sentiūt facillime soluit. ¶ Nā ubi eos itelligo. nō solū nichil
eis sapiēcius vez etiam nichil eloq̄ncius michi videri p̄t. et audeo
dicere. om̄es qui r̄tē itelligūt qd illi loquūt. simul et itelligere. nō
eos aliē loqui debuisse Sic enī est quedā eloquencia q̄ magis etatē
iuuenilē decet. est que senilē. nec iā dicenda est eloquēcia. si psone
nō ogruit eloquentis. ita est quedam que viros sūma auctoritate
diḡssios planeq; diuīos decet. hac illi locuti sūt. nec ipos decz alia.
nec alios ipa. ipis enī ogruit. alios autē q̄nto videt̃ huilior. tanto
altius nō v̄tositate s̃ soliditate t̃nsendit. ¶ Vbi ūo nō eos itelligo
min⁹ quidē michi apparz eoz eloq̄ncia. sed eā non dubito ēē talem.
qual est ubi itelligo. ipa q̄ obscuritas diuīoz salubriū q; dictoz
tali eloquēcia miscenda fuerat. in q̄ pficere n̄r intellct̃s non solū
inuencōe vez etiā exercitacōe deberet. ¶ Possem qdē si vacarz
om̄es v̄tutes et ornamēta eloquēcie. de quib⁹ inflant̃ isri. q̄ linguā
suā n̄roz auctoz lingue. nō maḡtudine s̃ tumore p̄ponūt. oñdere
in istoz libris sacris. q̄s nobis erudiendis et ab hoc seculo p̄uo in
b̄m seculū t̃nsferendis. puidēcia diuīa puidit. Sed nō ipa me pl⁹
q̄ dici p̄t in illa eloquēcia delectāt. que sūt hīs viris cū oratorib⁹
gentiliū poetis ve cōmunia. illud magis admīroz et stupeo. qd ista
n̄ra eloquēcia ita usi sūt p alterā q̄ndā eloq̄nciā suā. vt nec desset
eis. nec emīneret in eis. q̄a eā nec impbari ab illis. nec ostentari
oportebat. q̄z alterz fieret si vitaret̃. alterz putari possz si facile ag
noscere. Et i quib⁹ forte locis agnoscat̃ a doctis. tales res dicunt̃.
ut v̄ba quib⁹ dicunt̃ nō a dicēte adhibita sed ipis reb⁹ velud spōte
adiūcta videant̃. q̄si sapiām de domo sua idest de pectore sapientis
pcedere itelligas. et tamq̄ in sepabilē famulā. etiā non vocatam
sequi eloquēciā. ¶ Quis enī nō videat qd voluerit dicere. et q̄
sapientē dixerit apls. glāmur in t̄bulacōib⁹ sciētes. qm̄ tribulacio
paciām opat̃. paciā aut̃ pbacōem. pbacio vero spem. spes autē nō
ofundit. quia caritas dei diffusa est in cordib⁹ n̄ris. p spm̄ sanctū
qui datus est nob̄. Hic siq̄s ut ita dixerī impite peritus. artis eloq̄

quēcie p̄cepta . aplm̄ secutū fuisse ostendat . nōne a xp̄ianis doctis i
doctisq; ridebit̄ . et tñ agnoscitur hic fiḡa q̄ climax grece latine uo
a q̄busdā est appellata gradacio . quā scalā dicere voluer̄ . cū ūba
vel sensu onectunt̄ alēm ex altro . sicut hic ex t̄bulacōe paciā . ex
paciā p̄bacōem . ex p̄bacōe spem . onexam videmus . **A**gnoscat̄ et
aliud dec^o orōis . qm̄ post aliq̄ pnūciacōis voce singla finita q̄ nri
membra et cesa . greci autē colon et cōmota vocāt . sequit̄ ambitus
sue circuitus quē p̄odon illi appellāt . cui^o mēbra suspendunt̄ voce
dicētis donec ultio finiant̄ . nā eoz que p̄cedūt circuitū . membror̄
illud est p̄mū . qm̄ t̄bulacō paciā opat̄ . scōm paciā autē p̄bacōz .
t̄ciū p̄bacō vero spem . deinde subiūgit̄ ip̄e circuit^o qui tribz pagit̄
mēbris . quoz p̄mū est . spes autē nō cōfundit . scōm q̄a caritas dei
diffusa est in cordibz nris . t̄ciū . p̄ spm̄ sanctū q̄ datus est nob̄ . **H**ec
atq; huiōi in elocucōis arte tradunt̄ . **S**ic ergo aplm̄ p̄cepta eloq̄n
cie secutū fuisse nō dicim^o . ita q̄ ei^o sapiām secuta sit eloquencia
nō negam^o . **P** Scribens q̄ ad corinthios in secunda eplā re
darguit quosdā q̄ erāt ex iudeis pseudo apli ei^o detrahebant . et qm̄
seipm̄ p̄dicare cōpelliēt . hanc sibi velut insipiam t̄buēs . quā sapientē
dicit quāq; eloquentē . sed comes sapie dux eloquēcie . illā sequens .
istā p̄cedēs et sequentē nō respuēs . **I**terū dico inqt̄ . ne q̄s me exis
timet insipientē eē . alioquū velut insipientē accipite me . ut et ego
modicū q̄d gloriē . q̄d loquor nō loqr̄ scōm dñm . sed q̄si i stulticia
in hac sba gl̄ie . qm̄ quidē multi glorianē scōm carnē et ego gl̄abor
libēter enī sustinetis insipientes cū sitis ip̄i sapientes . tolleratis enī
si quis vos in fuitutē redigit . si quis deuorat . si q̄s accipit . si q̄s
extolliēt . si quis vos in faciē cedit . scōm ignobilitatē dico q̄si nos
infirmati in hac pte sum^o . in quo autē quis audet in insipia dico .
audeo et ego . hebrei sūt et ego israhelite sūt et ego . semen abrahe sūt
et ego . miseri xp̄i sunt ut insipies dico sup̄ ego . in laboribz pl̄imis .
in carceribz habūdanc^o . in plagis sup̄ modū . i mortibz frequentē .
a iudeis q̄nquies . q̄draginta vna min^o accepi . ter virgis cesus sū
semel lapidat^o sū . ter naufragiū feci . nocte et die in pfūdo maris
fui . in itineribus sepe . piculis fluminū . picul^o latronū . piculis ex
genere . picul^o ex gentibz . piculis in ciuitate . picul^o in deserto . picul^o
in mari . piculis in falsis fr̄ibus . in labore et erumpna . in vigilijs
sepi^o . in fame et siti . in ieiunijs multis . i frigore et nuditate . p̄ter
illa que exēnsēc^o sunt . incursus in me cottidian^o sollicitudo oīm
eccl̄iaz . quis infirmat̄ et ego nō infirmor . q̄s scādaliat̄ et ego nō
vror̄ . si gl̄ari oportz . in hijs que ifirmitatis mee sūt gl̄abor . **Q**

Quanta sapia ista sint deſa vigilantes videt. quanto uo etia eloque-
cie cucurrerit flumie et q ſtetit adutit. porro aut q nouit agnoſcit
q ea cea q greci comota vocat. et mebra et circuit de qbus paulo
an diſſerui. cu decetiffia varietate ineponanē tota ipa; ſpēz dictōis
et qſi eius vultū q etia idoeti delectantē moueturq fecerūt. **N**ā vn
cepim hūc locū inſerere. ecuit ſūt. pm mīm hoc eſt bimēbris.
mīm enī qz duo mebra ecuitus hre nō pnt. plura vero pnt. g ille
pm eſt. **I**terū dico. ne qſ me exiſtimet iſipientē eē. **S**equit alius
emembris. alioqn velut inſipientē. accipite me. ut et ego modicū
quid gloriē. etia q ſequit mebra habet qtuor. qd loqr. nō loquor
ſcōm deū. ſ; qſi i ſculticia. in hac ſba gloriē. qrtus duo h; qm qdē
multi glia nē ſm carnē. et ego glabor. et qnt duo. libent enī ſuſtēz
tis iſipientes. cū ſitis ipi ſapiētes etia ſext bimēbris eſt. toleratis
enī. ſiquis vos i ſuitutē redigit. **S**equit tria cea. ſiquis deuorat
ſiquis accipit. ſiqs extollit deinde ta mebra. ſiqs in faciē vos cedit
ſm ignobilitatē dico. qſi nos inſirmati in hac pte ſum. **A**dditur
trimēbris ecuitus. in q autē quis audet i inſipia dico. audeo et ego
R hinc iā ſinglis qbusqz ceſis inērogādo poitis. ſingla itidē
cea reſpōſione reddunt. tria trib; hebrei ſūt. et ego. iſraheliti ſūt
et ego. ſemē abrahe ſūt. et ego. **Q**uarto autē ceſo ſili inērogacione
poſito. n alteri ceſi ſ; mebr; appoſicōe rñdz. miſtri xpī ſē. ut iſipies
dico ſup ego. **N**am cea qtuor ſnā remota decetiffima inērogacōe
fūdunt. in laborib; plimis. i carcerib; habūdancius. in plagis ſup
modū. i mortib; ſepi. deinde inēponit breuis ecuit qm ſuſpenſa
pnūciacōe diſtinguendū eſt. a iudeis qnquies. ut hoc ſit vnū mē-
brū. cui cōnectitur altey. qdragita vna mīm accepi inde redit ad
cea. et ponūt ta. ter vgis ceſus ſū. ſel lapidat ſū. ter naufragiū
feci. **S**eqt mebr; nocte et die i pfūdo maris fui. **D**einde qtuordeci
cea. decetiffio ipetu pfluūt. i itinerib; ſepe. picul fluminū. picul
lationū. picul ex gñe. picul ex gentib; picul in ciuitate. piculis
in deſco. picul i mari. piculis in falſis frīb; i labore et erūpna. in
vigilijs ſepi. i fame et ſiti. in ieiunijs multis. i frigore et nudī-
tate. **P**oſt hec inēponit emēbrē ecuitū. pter illa q extnſec ſūt. in-
curſus in me cottidian. ſollicudo oīm ecia; et hinc duo mebra
pcontacōe ſubiūgit. qſ iſirmat et ego nō inſirmor. qſ ſcādalizat
et ego nō vroz. poſtremo tot ille qſi anhelans loc bimēbr; ecuitu
emiat. ſi glari oportz. i hijs q iſirmatis mee ſūt glabor. **Q** uo
p hūc ipetū inēpoſita narraciūcula qamō requeſcit et requeſcē audi-
torē facit. qd decoris et delectacōis hēat. ſatis dici nō pōt. ſequit enī

dicēs. deus et pater dñi nři ihu xpi q̄ est bñdictus in secl'a. scit q̄a nō
mēior. **N**e deīde quō piclitar⁹ fuit et quō euaserit. breuissīe narrat
longū est cetera psequi. vlt̄ i alijs sc̄ay sc̄pturay locis illa mōstrare

Sed si etiā figuras locutōis q̄ illa arte tradunt. i hijs saltē q̄
de apli eloq̄o cōmemorauī oñdere voluissē. nōne facili⁹ gues hoīes
me nimū. q̄ quisq̄ studiosoy sibi sufficientē putarēt. hēc oīa q̄a
māris docent. p magno hēnt magno emunt. magna iactacione
vēdunt. quā iactacōez ego recolē vereor dū ista sic differo. s̄ ma
le doctis hoīb⁹ rñdendū fuit. q̄ nros auctores atēpnendos putāt. nō
q̄a nō hēnt. s̄ quia nō ostentāt. quā nimis isti diligūt eloquenciā

T Sed forte q̄s putet eloq̄ntē nrm elegisse me aplm paulū.
videt enī vbi ait. et si impit⁹ smone s̄ nō scīa. q̄si ocedendo obtre
catorib⁹ sit locut⁹. nō tamq̄ id vez cognoscēt ofitēdo. si aut dixiss̄
imperit⁹ quidē sermone. et non. addidisset. sed non sciencia. nllō
mō aliud posset itelligi. scīam plane nō cūctatus est pfiteri. sine q̄
doctor gēciū ēē nō valēt. Certe si q̄o ei⁹ pferim⁹ ad exēplū eloq̄ncie
ex illis uciq̄ eplis pferim⁹. q̄s etiā ipi obtreccatores ei⁹. q̄ smonē
pntis q̄si atēpnibilē putari valebāt. gues et fortes ēē cōfessi sunt

V Dicendū ergo michi aliqd ēē video. et de eloq̄ncia pphay.
vbi p tropologiā multa obtegunt. que q̄nto magis tñslatis vbi
vident opiri. tātomagis cū fuerit apta dulcescūt. Sed hoc loco tē
aliqd amēozare debeo. ubi q̄ dēta s̄ nō cogar exponē. s̄ cōmendē tñ.
quo mō dicta sint. **E**t ex illi⁹ pphē libro potissimū hoc faciā. qui se
pastorē vel armentariū fuisse dicit. atq̄ inde diuīcus ablatū atq̄
missū. ut dei ppo ppharet. **N**on autē sm septuaginta itēptes. q̄
etiā ipi diuīo spū itēptati. ob hoc aliē vident nōnulla dixisse. ut
ad spiritalē sensū scrutādū. magis admonerēt lētoris itēncō vñ.
etiā obscuriora nōnulla q̄a magis tropica sūt eoy. **S**ic ex hebreo
in lēm eloq̄ū. pspitēro jeroīo uēsoy lingue pīto itēptate tñslata
sūt. **C**um ergo argueret ipios. supbos. luxuriosos et frāne ideo
negligētissios caritatis. rustic⁹ vel ex rustico iste ppha. exclama
bat dicēs. ve vob q̄ opulēti estis in spō. et ofiditis i mōte samarie.
optimates capita pphoy. igrediētes pōpatice domū israhel. trāsīte
i calamie et videte. et ite inde in emath magnā et dēscēdite in geth
palestinoy. et ad optia queq̄ regna hoy. si lacōr tñm⁹ eoy tñmō vro
est. **Q**ui sepati estis i diē malū et appropinq̄tis solio inīqtatis. q̄
dormitis in lectis eburneis et lasciuītis in stratis vris. qui come
ditis agnū de grege. et vitulos de medio armēti. q̄ canitis ad vocē
psalterij. **S**ic dauid putauerūt se hēre vasa cātici. bibētes in fialis

vinū. et optio vngto deliburi. et nichil paciebāt sup oricōe ioseph

Nūquid nā isti q̄ ap̄has n̄ros tamq̄ in eruditos et elo-
cucōis ignaros. velut docti distiq̄ stēpnūt. si qd̄ eis tale vl̄ i t̄les
dōm fuiss̄. aliē se voluissēt dicē. q̄ tñ eoz īsamire noluissēt. **Q**uid
enī est qd̄ isto eloq̄o aures sobrie pl̄ desiderēt. **P**rimo ip̄a īuectio
q̄si sopitis sensibz ut euigilarēt q̄ fremitu illisa est. **V**e vob̄ qui
opulēti estis in syon. et cōfiditis ī monte samarie. optiātes capita
p̄p̄loz. ingrediētes p̄opatice in domū isrl̄. **D**einde ut b̄nficijs dei.
qui eis ampla spacia regni dedit. ostendat inḡtos. qm̄ cōfidebāt in
mōte samarie. vbi utiq̄ p̄dola colebant. trāsīte inq̄t in calamie et
videte. et ite inde in emath magnā. et descēdite in geth palestioz.
et ad optiā queq̄ regna hoz. si lacioz t̄mī eoz t̄mīo v̄ro est. **S**imul
eciam cū ista dicunt. locoz noibz tamq̄ lumibz ornat eloq̄ū. que
sunt. syon. samarie calamie. emath magna. et geth palestiorū.
Deinde v̄ba q̄ hys adiūgūt locis. decētissime variant. opulēti estis.
cōfiditis. trāsīte. ite. descēdite. **C**onsequēnt denūciat fura sub iniq̄
rege appropinq̄re captitas. cū adiūgit. q̄ sepati estis in diē malū.
et appropinq̄tis solio iniq̄tatis. **T**ūc subiūnt merita luxurie.
qui dormitis in lctis eburneis et lasciuitis in stratis v̄ris. q̄ come-
ditis agnū de grege. et vitulos de medio armēti. **I**sta sex mēbra.
tres bimēbres cūit reddiderūt. nō enī ait. q̄ sepati estis in diē
malū. q̄ appropinq̄tis solio iniq̄tatis. q̄ dormitis ī lctis eburneis.
qui lasciuitis in stratis v̄ris. q̄ cōmeditis agnū de grege. qui vitu-
los de medio armēti. **Q**uod si ita diceret. eēt quidē et hoc pulchrū. vt
ab vno p̄noīe repetito. oīa sex mēbra decurrerēt. et p̄nūciātis vo-
ce singula finitenē. **S**ed pulchrius fctm̄ est. ut idē p̄noī eēt bina
subnexa. q̄ tres sentēcias explicarēt. vnā ad captiuitatis p̄nūciacōz
scz qui sepati estis in diē malū. et appropinq̄tis solio iniq̄tatis.
alterā ad libidinē. q̄ dormitis in lctis eburneis. et lasciuitis ī stra-
tis v̄ris. ad voracitatē ūo t̄ciā p̄tinentē. qui cōmeditis agnū de gre-
ge. et vitulos de medio armenti. vt in p̄tate sit p̄nūciātis. utrū
singla finiat et mēbra sint sex. an p̄mū et t̄ciū et q̄ntū voce suspē-
dat. et fm̄ p̄mo. q̄ntū t̄cio sextū q̄nto cōnectēdo. tres bimēbres cūit
decētissime faciat. vnū q̄ calaitas iminēs. alter q̄ lctis ipur. t̄ciū q̄
p̄diga mēsa monstret. **D**einde luxuriosā remordet auriū
voluptatē. vbi cū dixiss̄. q̄ canitis ad vocē psalterij. qm̄ p̄t exer-
ceri sapientē a sapientibz musica. mirabili decore dicēdi inuecciōis
īmpetu relaxato. et nō ad illos s̄ de ill̄ iā loquens. ut nos musicā
sapientis a musica luxuriātis distinguē cōmoneret. nō ait. q̄ caitis

ad vocē psalterij ⁊ sic dauid putatis vos hēre vasa canticī. **S**ed cū
illud ad illos dixiss; qđ luxuriosi audire deberēt. qđ canitis ad vocē
psalterij ī periciā qđ eorū alijs qđmō indicauit adiūgens. sic dauid
putauerūt se hēre vasa cāticī. bibētes in fial' vinū. ⁊ optio vngēto
desibuti. **T**ria hec meli' pñūcianē si suspēsis duob; pōzib; men;
bris. ēcūt' tēio finiatur. **N**am vero qđ hīs oībus adiciē. ⁊ nichil
paciebant sup cōtricōe ioseph. siue cōtinuatī dicaē ut sit vnū mēbz
siue detēci' suspēdaē. ⁊ nichil paciebant. ⁊ post hāc discicōz īferaē.
sup cōtricōe ioseph. atq; sit bimēbris ēcūt'. miro decore nō dictū
est. nichil paciebant sup cōtricōe fr̄is. s; posu' est p fr̄e ioseph. ut
qđcūq; fr̄ pñio eius sigficaret noīe. cui' ex fr̄ibus fama p̄clara est.
et in malis qđ pēdit. ⁊ ī bonis que repēdit. **I**ste ēre tropus.
vbi ioseph quēcūq; fr̄ez facit intelligi. nescio si illa quā dicim'
⁊ docuim' arte tradaē. qđ sit tñ pulcer ⁊ qđadmodū afficiat legētes
atq; intelligētes. nō op' est cuiq; dici. si ip̄e nō fēciat. **E**t p̄la quid
que p̄tineāt ad p̄cepta eloquēcie. in hoc ip̄o loco quē p̄ exemplo po;
suim'. p̄nt repiri. **S**; bonū auditorē. nō tam si diligētē discuciat
instruit. qđ si ardentē pñūciē attēdit. **N**eq; enī h̄ hūana industria
opposita. s; diuīa mēte sūt fusa ⁊ sapientē et eloquentē. nō intenta in
eloq̄nciā sapia. s; a sapia nō recedēte eloquēcia. **S**i enī sic qđā diser
tissimi atq; acutissimi viri vidēre ⁊ dicē potuerūt. ea que oratoria
velut arte discunt. nō obſuarenē et notarenē. ⁊ in hāc docēnā re;
digerētur nisi p̄us in oratorū īuenirētur ingenijs. qđ mirū si ⁊ in
istis inueniūtur. qđ ille misit qđ fecit ingenia. **Q**ua p̄pter ⁊ eloq;
tes quid nō solū sapiētes. canoicos n̄ros auctores doctoresq; fateā
tali eloq̄nciā usos. q̄lis p̄sonis huiōi ogruebat. **S**ed nos ⁊
si de l̄ris ip̄oz qđ sine difficultate intelligunt. nōnulla sumim' elo;
cucōis exēpla. nequaq; tñ putare debem' imitandos nobis eos ēē
in hīs que ad exercēdas ⁊ elimādas qđamodo mētes legenciū. et ad
rumpēda fastidia. ⁊ acuēda studia discere volenciū. ad celādos qđ
siue ut ad pietatē cōtinentur. siue ut a misterijs sedudantur aīos
īp̄ioz. utuli ac salubri obscuritate dixerūt. **S**ic quippe illi locuti
sūt ut posteriores qui eos recte itelligerēt ⁊ exponerēt. alterā grāz
disparē quidē vez tñ subsequētē. in dei ecclia repirēt. **N**on g'
expositores eorū ita loqui debent. tamq; seīpos exponēdos fili auctē
pponāt. s; ī oībus b̄monib; suis. p̄mit' ⁊ maxie ut intelligantur
elaborēt. ea quantū p̄nt p̄spiciuitate dicēdi. ut aut multū tardus
sit qđ nō intelligat. aut in rerū qđ explicare atq; ostēdere volumus
difficultate ac s̄btilitate. nō ī n̄ra locucōe sit causa. qđ min' tardius

ue qđ dicim⁹ possit intelligi. **S**ūt enī quedā q̄ vi sua nō intelligunt
aut vix intelligunt. q̄ntolibz et q̄ntūlibz. q̄uis planissime dicētis
versent eloq̄o. q̄ in ppli audiēciā vlt raro si aliqd vrget. vel nūquā
oīno mittēda sūt. **I**n libris autē qui ita sēbunt ut ipi sibi lectore
quāmodo teneāt cū intelligunt. cū autē nō intelligunt molesti nō
sūt volētibz legē. et ī aliqz collocatōibz. nō est hoc officiū describēdū
ut vera q̄uis ad itelligēdū difficilia. q̄ iā ipi pcepim⁹ cū q̄ntocūqz
labore disputatōis ad aliorz intelligēciā pducam⁹. si tenet auditorē
vel collocutorē discēdi cupiditas. nec mentis capacitas desit. que
quoq̄mō intimata possit accipe. nō curāte illo q̄ docet. q̄nta eloq̄n-
cia doceat. s; q̄nta euīdēcia. **A**B **C**ui⁹ euīdēcie diligēs appetit⁹
aliqñ negligit vba culciora. nec curat quid bñ sonat. sed qđ bene
indīcet atqz intimet qđ ostendere intēdit. vñ aut quidā cū de talis
locutōis genere ageret. ēē ī ea q̄ndā diligentē negligēciā. hec tñ sic
dehbit ornatū. ut sordes nō cōtēbit. **Q**uāuis ī hoīs doctoribz tāta
docēdi cura sit ul' ēē debeat. ut vbbū qđ nisi obscurū sit vlt ābiguū
latinū ēē nō p̄t. vulgi autē more sic dicēt. ut ambiguitas obscuri-
tasqz vitet. nō sic dicat vt a doctis. s; poti⁹ vt ab indoctis dici solz
Si enī nō piguit dicere interptes nros. nō ogregabo ouēticta eoz
de sanguibz. qm̄ senserē ad rē ptinē ut eo loco plaliē enūciaret hoc
nomē. qđ ī latina lingua singlarit tantūmō dicēt. cur pietatis
doctorē pigeat imperitis loq̄ntē. offū poti⁹ q̄ os dicere. ut ista silla-
ba vm. nō ab eo qđ sūt ossa sed ab eo qđ sūt ora intelligat. vbi va-
ste aures de correptōe vocaliū vel pducione nō iudicāt. **Q**uid enī
pdest locutōis integritas quā nō sequit intellects audiētis. cū loq̄ndi
oīno nulla sit causa. si qđ loq̄mur nō itelligant. ppter q̄s ut intel-
ligant loquim⁹. **A**C **Q**ui ergo docet. vitabit vba oīa que nō
docent. et si pro eis alia que intelligantē integra p̄t dicē. id magis
eligat. si aut nō p̄t. siue q̄a nō sūt. siue q̄a ī p̄cia nō occurrunt.
utāt etiā vbbis min⁹ integris. dū tñ res ipa doceat atqz discat ite-
gre. **E**t hoc qđē nō solū ī collocatōibz siue fiāt cū aliq vno siue cū
plibz. vtz etiā et multo magis ī pplis qñ sermo pmittit. vt itel-
ligam̄ īstendū est. quia ī collocatōibz est cuiqz intērogādi p̄tas
vbi autē oīes tacēt ut audiat vn⁹. et ī cū intēta ora dūtūt. ibi
ut requirat quisqz qđ non intellexerit. nec moris est nec decoris. ac
p hoc maxie debet tacētī subuenire cura dicētis. **A**D **S**olz autē
motu suo sigficare vtz itellexerit cognoscēdi aīnda mltitudo. qđ
donec sigficet v̄sandū est. qđ agit multimoda varietate dicēdi. qđ
ī p̄tate nō hnt. qui pparata et ad vbbū memoriē retēta p̄nūciāt.

Nox autē ut intellectū eē cōficiat. aut sermo finiend⁹ aut in alia
trāseundē est. sic enī grat⁹ est q̄ cognoscēda enubilat. sic oneros⁹
q̄ cōgta icultat. eis dūtaxat q̄z tota expectacō indissoluēda eorū q̄
pādunē difficultate pēdebat. Nam delectādi grā eciā nota dicūt.
ubi nō ip̄a s; modus quo dicunt attendit. q̄ si ⁊ ip̄e iā not⁹ est et
auditorib; placet. pene nichil intēst. utz is q̄ dicit dictor an lector
sit. Solēt enī ⁊ ea q̄ comode scēpta sūt. nō solū ab hys quib; pmit⁹
innotescūt iocūdē legi. vey eciā ab hys q̄bus iā nota sūt. neq; ad
huc illa de memoria deleuit obliuio. nō sine iocūditate relegi. ul
ab vtrisq; libenter audiri. q̄ autē quisq; iā oblit⁹ est dū cōmoneē
docet. **N** **E** S; de mō delectādi nūc nō ago. de mō q̄ docēdi sūt q̄
discē desiderāt loqr. Is est autē optim⁹. quō fit ut qui audit verū
audiat. ⁊ q̄ audit intelligat. ad quē finē cū ventū fuit. nichil tūc
ampli⁹ de ip̄a re tāq; dūci⁹ docēda laborandū est. S; forte de cōmē;
dandat. ut in corde figat. q̄ si faciendū videbit. ita modeste faci
endū ne ē/puemat ad tediū. **P**rorius hec est in docēdo eloquēcia.
q̄ fit didicēdo. nō ut libeat q̄ horebat. a ut fiat q̄ pigebat. s; ut ap
peat q̄ latebat. Quod tñ si fiat insuauit. ad paucos quidē studio;
fissimos suus pueit fruct⁹. q̄ ea q̄ discēda sūt. q̄uis abiecte inculte
q; dicantē scire desiderāt. Quod cū adepti fuerit. ip̄a veritate delec
tabiliē pascunt. bonoz nāq; igenioz isignis est indoles. in verbis
vey amare non vba. q̄ enī pdest clauis aurea. si apire q̄ volum⁹
nō p̄t. aut quid obest lignea. si hoc p̄t. qñ nichil q̄rim⁹ nisi patere
q̄ clausū est. **N** **E** Sed qñ habet. int se nōnullā similitudinem.
vescētes atq; discētes. aptez fastidia plimoz. eciā ip̄a sine q̄b; viuū
nō p̄t alimēta cōdienda sūt. Dixit ergo q̄dā eloqns ⁊ vey dixit. Ita
dicē debere eloqntē. ut doceat. ut delectet. ut flectat. Deinde addidit
docē nēcitatis ē delectare suauitatis flectē victorie. **H**oz tū q̄ pmo
loco positū ē hoc ē docēdi nēcitas. i rebo ē ostēduta q̄s dicim⁹. reliq; i
mō q̄ dicim⁹. Qui autē dicit cū docē vlt. q̄z diu nō itelligit. nōdū
se existimet dixisse q̄ vlt. ei quē vult docē. q̄a ⁊ si itelligit q̄ ip̄e
dixit. nōdū illi dixisse putādus ē. a quo intellect⁹ nō est. si vero
intellēs est q̄cūq; mō dixerit dixit. **Q** si eciā delectare vult eū cui
dicit aut flectere. nō q̄cūq; mō dixerit id faciet. s; intēst quo modo
dicat ut faciat. Sic est autē vt teneat ad audiēdū delectādus audi
tor. ita flectēdus ut moneat ad agendū. **E**t sic delectat si suauit
loqris. ita flectit si sic loqris ut amet q̄ polliceris. timeat q̄ mi
naris. odit id q̄ arguis. q̄ omedas amplectat. q̄ dolēdū exageras
doleat. cū q̄ letandū pdicas gaudeat. miseraē eoz q̄s miserandos

ante oculos dicēdo cōstituis. fugiat eos q̄s cauēdos terrēdo pponis.
et quiddā aliud grādi eloq̄cia fieri p̄ ad mōuēdos aīos auditoꝝ.
nō qđ agēdū sit ut sciāt. s; ut agāt qđ agēdū ēē iā sciūt. **Nō**
Si autē adhuc nesciūt. p̄us utiq; docēdi sūt q̄ mouendi. et fortasse
rebus ip̄is cognitis ita mouebunt. ut eos nō opus sit maioribus
eloq̄cie viribus iam moueri. Quod tñ cū opus est. faciendū est.
Tunc autē op̄ est. quando cū scierit quid agendū sit nō agūt. ac
p̄ hoc docere necessitatis est. p̄nt enī hoīes et agē. et nō agere qđ sci
unt. Quis autē dixerit. eos agere debē qđ nesciūt. Et ideo flectere
necessitatis nō est. quia nō semp op̄ est. si tantū docēti uel etiam
delectanti cōsentit auditoꝝ. Ideo autē victorie est flectē. q̄a fieri p̄t
ut et doceatur et delectet. et tñ nō assentiaē. quid autē illa duo pro
derunt. si desit hoc terciū. Sed neq; delectare nēcessitatis est. qñ quidē
cū dōa vera mōstrant qđ ad officiū docēdi p̄tinet. nō eloq̄o agit nec
hoc attēdit. ut uel ip̄a ul' ip̄m delectet eloquiū. s; p̄ seip̄a qm̄ vera
sūt. manifestata delectāt. vñ pluriūq; delectāt etiā falsa patefcta
atq; cōuicta. neq; enī delectant qm̄ fl̄a sūt. s; quia ip̄a falsa ēē ver
est. delectat et dictio qua hoc ver ēē mōstratū est. Prop̄ eos autē
q̄bus fastidientib; nō placet veritas. si alio q̄cūq; mō nisi eo modo
dicat. ut placeat et h̄mo dicentis. dat' est in eloq̄ncia nō pu' etiā
delectacōi locus. Que tñ addita nō sufficit duris. q̄s nec itellexisse
nec delectatos ēē pfuerit. Quid enī hec duo cōferūt hoī. q̄ et cōfiteē
verū. et collaudat eloquiū. nec tñ inclināt assensū. p̄pter quē solū
cū aliquid suadet. rebus q̄ dicunt iuigilat dicētis intēcio. si enim
talīa dicant q̄ credere ul' nosse sufficiat. nichil est aliud eis osentire
nisi cōfiteri v̄ba ēē. Cū uō id doceē qđ agendū est. et ideo doceē ut
agaē. frustra psuadet verū ēē qđ dicit. frustra placet mod' ip̄e q̄
dicit. si nō ita dicit ut agaē. **Nō** Oport; ergo eloq̄ntē eccl̄ias
ticū qñ suadet aliqđ qđ agendū est. non solū docere ut instruat. et
delectare ut teneat. verū etiā flectē ut vīcat. Ille quippe iā rema
net ad osensionē flectēdus eloq̄cie grāditate in q̄ id nō egit vsq;
ad cōsensionē demonstrata veritas. adiūcta etiā suauitate diccōis.
Cui suauitati tantū ope impensū est ab hoībus. ut non solū nō
faciēda. verū etiā fugiēda ac detestāda tot et tāta mala atq; ēpia.
q̄ malis et turpib; disertissime psuasa sūt. nō ut eis osēciaē s; sola
delectacōis grā lectitent. Nūtat autē de' ab eccl̄a sua. qđ desinago
ga indeoꝝ jeremias p̄pheta cōmemorat. dicēs. Dauor et horrenda
facta sūt sup̄ t̄ram. p̄phē p̄phetabāt iniqua. et sacerdotes plausū de
derūt manib; suis. et plebs mea dilexit sic. et qđ facietis in futurū

Eloquencia tãto tribilior q̃to purior. et q̃to solidior tãto vehemẽ
cior. **Q** vere securis cõsides petras. **H**uic enĩ rei sile eẽ verbũ suũ
qđ p̃ sanctos pphas fecit. p̃ hunc ip̃m ppham deº ip̃e dixit. **A**bsit
itaq; absit a nobis. ut sãdotes plaudẽt iniqua dicẽtibz. et plebs
dei diligat sic. **A**bsit a nobis inq; tanta demẽcia. nã qđ faciemus
in futurũ. **E**t eẽ minº intelligant. minº placeãt. minº moueãt qđ
dicunt. vera tñ dicant et infra. non iniquẽ libentẽ audiant. qđ utiq;
non fieret. nisi suauitẽ dicerent. **A** **I**n p̃lo autẽ graui de qđ
dictũ est deo. **I**n p̃lo graui laudabo te. nec illa suauitas delectabilẽ
est. qua nõ qđem iniquẽ dicunt. s; exigua et fragilia bona. spumeo
verboꝝ ambitu ornant. quali nec magna atq; stabilia decen ter et
grauitẽ ornarent. **E**st tale aliqđ in epla b̃tissimi. cypriani. qđ ideo
puto accidisse vltº osulto factum esse. ut sciret a posteris. quã lig:
uã docẽne xp̃iane sanitas. ab ista redũdancia reuocauit. et ad elo:
quẽciã g̃uiorẽ modestiorẽq; restrinxerit. qual in eiº cõsequẽtibz
lris. secure amat religiose appetit. s; difficilime implet. **N**it ergo
qđam loco. **P**etamº hãc sedẽ. dant secessũ vicina secta. vbi dũ er:
ratici palmitũ lapsº. p̃dulis nexibz p̃ arundines baiolas repunt.
miceã porticũ frõdea tecta fecerũt. nõ dicunt ista nisi mirabiliter
affluẽtissima fecũditate facũdie. s; p̃fusioẽ nimia g̃uitati despli:
cẽt. **Q**ui vero hec amant. p̃fecto eos qui nõ ita dicũt s; castiº elo:
quũt. nõ posse ita eloq; existimãt. nõ iudicio ista deuicare q̃ppter
iste vir sc̃tº. et posse se ostẽdit sic dicẽ. qđ dixit alicubi. et nolle qm̃
postmodum nusq; **A** **A**git itaq; nĩ ille eloquẽs cũ iusta et
sc̃ta et bona dicit. neq; enĩ alia debz dicẽ. agit ergo q̃tũ p̃t cũ ista
dicit. ut intelligent. ut libent. ut obediẽt audiaẽt. **E**t hec se pos:
se. si potuerit et iq̃ntũ potuit pietate magis ofonũ q̃ oratorũ fa:
culcate nõ dubitet. ut orãdo p̃ se et p̃ illis q̃s eẽ allocuturº. sit ora:
tor anteq; dictor. ip̃a hora iã ut dicat accedẽs. p̃usq; exerat p̃feren:
tẽ linguã. ad deũ leuet aĩam sicientẽ. ut eructet qđ biberit. vltº qđ i
pleuit fundat. **C**ũ enĩ de vnaquaq; re qđ sc̃dm fidẽ dileccõnẽq; tẽ:
tanda est. multa sint que dicant. et multi modi quibz dicant. ab
hijs qui hoc sciũt. q̃s nouit quid ad p̃ns t̃pus uel nobis dicẽ. vltº p̃
vos expediat audiri nisi qđ corda oĩũ videt. et q̃s facit. ut qđ opõtz
et quẽadmodũ opõtz dicaẽt a nob. nisi in cuiº manu sũt. et nos et
sermones ñri. **N**e p̃ hoc. discat quidẽ oĩa qđ docẽda sũt. qui et nosse
vult et docẽ. facultatẽq; dicẽdi ut decet virũ ec̃c̃asticũ comparz. ad
horã vº ip̃iº dicõis. illud potiº cogitz bone m̃eti ouenire. qđ dñs
ait. nolite cogitare qm̃o aut qđ loquamĩ. dabit enĩ vobis in illa

hora qđ loq̃mī. nō enī vos estis qđ loq̃mī. sed spūs p̃fis ṽfi qđ loquit̃
in vobis. Si ergo loq̃tur in eis spūs sc̃s. qui p̃seq̃ntibz tradunt̃
p̃ x̃po. cur nō etiā in eis qđ tradūt disc̃etibz x̃pm. **¶** Quisq̃s
autē dicit. nō ēē hoībz p̃cipiendū. qđ ⁊ qđadmodū doceāt. si doctores
sc̃us efficit spūs. p̃t dicere. nec orandū nobis esse qđ dñs ait. Scit
p̃r ṽr quid vobis opus sit p̃usq̃ petatis ab eo. **¶** Aut apl̃m paulū
thimoteo ⁊ thito non debuisse p̃cipe. qđ ⁊ qđadmodū p̃cipent alijs
¶ Quas tres aplicas epl̃as. ante oculos h̃re debet. cui est in ecclesia
p̃sona doctoris imposita. Nonne in p̃ma ad thimoteū legiē. anū-
cia hec ⁊ doce. qđ autē sint sup̃dictū est. Nonne ibi dictū ē. Seniore
ne inc̃paueris. s̃ obsecra ut p̃rem ⁊c. Nonne in sc̃da ei dicit̃. formā
habe ṽboz sanoz que a me audisti. nonne ei ibi dicit̃. Satis age.
teip̃m p̃babile opariū exhibēs deo. nō erubescētē. verbū veritatis
recte t̃cantē. **¶** Ibi est ⁊ illud. p̃dica verba. insta optune in portūe
argue. hortare. increpa. in omni lōganitate ⁊ docēna. **¶** Itemq̃ ad
thitū. nōne dicit̃. Ep̃m iuxta docēnā fidel' ṽbi p̃seuerantē ēē debē
ut sit potēs exhortari i docēna sana ⁊ s̃dicentes redarguere. ibi etiā
dicit̃. tu vero loq̃re qđ decēt sanā docēnā. senes sobrios ēē. ⁊ qđ sequent̃
¶ Ibi ⁊ illud. hec loq̃re ⁊ exhortare. ⁊ increpa cū oī imperio. nemo te
contēpnat. admōe illos p̃ncipibz et p̃ratibz s̃bditos ēē ⁊c. **¶** **¶**
Quid ergo putam? nūqđ s̃ seip̃m sentit apl̃s. qđ cū dicat doctores
fieri opacōe spūs sc̃i. ip̃e illis p̃cipit. qđ ⁊ qđadmodū doceant. **¶** An
intelligendū est. ⁊ hoīm officia ip̃o sc̃to spū largiēte. in docēdis etiā
ip̃is doctoribz nō debē cessare. ⁊ tñ neq̃ qui plantat est aliqđ neq̃ qđ
rigat. s̃ qui inēmentū dat deus. vnde ip̃is qđ m̃stris sc̃is hoībuz
ṽl etiā sc̃is anglis opantibz. nemo recte discit qđ p̃tinet ad ṽnēdū
cū deo. nisi fiat a deo docibilis deo. cui dicit̃ in psalmo. doce me fa-
cere volūtātē tuā. qđ deus me? es tu. vñ ⁊ ip̃i thimoteo idē dicit
apl̃s. loquēs utiq̃ ad discipl̃m doctor. tu autē p̃seuera in hijs que
didicisti ⁊ credita sūt tibi. sciens a qđ didiceris. **¶** **¶** Sic enī
corpis medicamēta. qđ hoībuz ab hoībz adhibent̃. nō nisi eis p̃sunt
quibz deus opat̃ salutē. qđ ⁊ sine illis mederi p̃t. cū sine illo ip̃a nō
p̃nt. ⁊ tñ adhibent̃. et si hoc officiose fiat. inter opa m̃ie ṽl benefi-
cencie deputat̃. **¶** Ita et adiūmēta docēne. tūc p̃sunt aīe adhibita p̃
hoīez. cū deus opat̃ ut p̃sint. qđ potuit ewāgelīū dare hoī. etiā nō ab
hoībz neq̃ p̃ hoīez. **¶** Qui g̃ dōo ñciē p̃suadere qđ bonū ē. nichil illoz
triū sp̃ernēs. s̃z ut doceat. ut delectet. ut flectat. oret ⁊ agat ut qđ
admodū sup̃dixim? intelligent̃. libent̃ ⁊ obediēnt̃ audiat̃. **¶** Quod
cū apte ⁊ cōuenientē facit. nō imerito eloquēs dici p̃t. et si nō eum

sequat̃ auditoris assensus. **NO** Ad hec autē tria. idest ut doceat. ut delectet. ut flectat. etiā illa tria videt̃ ptinē voluisse. idem ipse romani auctor eloqui. cū itidē dixit. **Is** erit ergo eloquens. q̃ potit̃ pua submis̃se. modica t̃pate. magna grandie dicē. tamq̃ si adderet etiā illa tria. et sic explicaret. vnā eandēq̃ sentēciā. dicens **Is** erit ergo eloquens. q̃ ut doceat potit̃ pua submis̃se. ut delectet modica t̃pate. ut flectat magna g̃ndie dicere. **NP** hec autē ea ille sic ab eo dicta sūt. in causis forēsibz posset ostendere. nō aut̃ hic hoc est in ecclia sc̃is q̃onibz. i quibus huiōi quē volum⁹ infor mare sermo versat̃. **In** illis enī ea pua dicunt̃. vbi de rebz pecuniarijs iudicandū est. ea magna vbi de salute ac de capite hoīm. ea vero vbi nichil horz iudicandū est. nichilq̃ agit̃ ut agat siue decernat s̃ tantūmō ut delectet̃ auditor. inē utzq̃ q̃si media. et ob hec modica hoc est moderata dixerūt. modicis enī modus nomē i posuit. nam modica p̃ p̃uis abusive non p̃pe dicim⁹. **In** istis autē nostris. q̃n quidē oīa maxie q̃ de loco sup̃iori p̃plis dicim⁹. ad hominū salutem nec t̃paneā s̃ etnā referre debem⁹. vbi etiā cauend⁹ est etn⁹ inēitus oīa sunt magna q̃ dicim⁹ usq̃ a deo. ut nec de ip̃is pecuniarijs rebz vel acq̃rēdis uel amittēdis. pua videri debeāt que doctor ecclia sc̃ie dicit. siue sit illa mag̃ siue pua pecūia. neq̃ enī pua est iusticia. quā p̃fecto et in pua pecūia custodire debem⁹. dicente dño. **Qui** in mīmo fidelis est et in magno fidelis est. q̃d g̃ mīmū est mīmū est. s̃ in mīmo fidelē eē magnū est. **Nam** sic rō rotūditatis. idest ut a puncto medio om̃es linee pares in extrema ducant̃. eadē est in magno disco q̃ in nūmulo exiguo. **Ita** vbi pua iuste gerunt̃ nō minuit̃ iusticie mag̃tudo. **NQ** De iudicijs deniq̃ secularibz q̃bus utiq̃ nisi pecuniarijs. cū loq̃ret̃ apl̃s. audet quisq̃ ṽm iquit̃ adūsus al̃ez negociū h̃ns. iudicari ab iniq̃s. et nō apud sc̃os. an nescitis q̃a sc̃i mūdū iudicabūt. et si in vobis iudicat̃ mundus. indigni estis qui de mīmis iudicetis. nescitis quia ang̃los iudicabim⁹ nedū secularia. **Secularia** igit̃ iudicia si habueritis. eos q̃ cōtemptibiles sūt i ecclia. hos cōstituite ad iudicandū. ad reuēciā vobis dico. sic nō est inē vos quisq̃ sapiēs. q̃ possit inter fr̃ez suū et fr̃em iudicare. s̃ frater cū fr̃e iudicat̃ et hoc apud infideles. iam q̃dē oīno delictū in vobis est. q̃a iudicia habetis vobiscū. q̃re non magis iniquitatē patimī. q̃re nō potius fraudamī. s̃ vos iniquitatē facitis et fraudatis et hoc fr̃es. an nescitis q̃a iniusti regnū dei nō hereditabūt. **Quid** ē q̃ sic indignat̃ apl̃s. sic corripit. sic ex pbat sic increpat sic minat̃. quid est q̃ sui aī affectū tam crebra et aspa

votis mutacōe testat. qđ ē postremo. qđ de rebz mīmis tā grandit̃
dicit. tñ ne de illo negocia seclaria meruerūt. absit. sed hoc facit
ppter iusticiā caritatē pietatē. que nulla sobria mente dubitante.
eciā in rebz q̃libz puulis magna sūt. **NR** Sane si admone-
rem⁹ hoīes. quēadmodū ipa negocia secularia p se uel p suis. apō
ecclasticos iudices agere deberēt. recte admonerem⁹ ut agerēt tāq̃
pua submis̃se. Cum ūo de illius viri dissezam⁹ eloq̃o. quē volum⁹
eaz rez eē doctore quibz liberam⁹ ab etnis malis. atqz ad etna pue-
num⁹ bona. vbicumqz agant̃ hec. siue apud pplm siue puatī. siue
ad vnum. siue ad plures. siue ad amicos. siue ad inimicos. siue in
ppetua dictōe siue in collocucōe. siue in t̃ctatibz siue in libris. siue
in eplis vel longissimis. uel breuissimis. magna sūt. Nisi forte
qm̃ calix aque frigide res mīma atqz vilissima est. iō mīmū ali-
quid atqz vilissimū. dñs ait. qđ eū q̃ dederit disciplo eius nō perdet
mercedē suā. Aut vero qñ iste doctor in ecclia facit inde sermonē.
puū aliqđ dēt estimare se dicere. ⁊ ideo nō t̃pate. nō grandit̃. s̃ sub-
mis̃se sibi esse dicendū. Nonne qñ accidit. ut de hac re loqrem⁹ ad
pplm ⁊ deus affuit ut agrue dicerem⁹. tamq̃ de illa aqua frigida
quedā flāma surrexit. que eciā frigida hoīm pectora. ad mīe opa
faciēda. spe celestis mercedis accēderet. **NS** Et tñ. cum doctor
iste debeat rerū dictor eē magnaz. nō semp eas debz grandit̃ dicē.
sed submis̃se cū aliqđ docet. t̃pate cū aliqđ vitupat̃ vl̃ laudatur.
cū vero aliqđ agendū est. ⁊ ad eos loquim⁹ q̃ hoc agere debēt nec tñ
volūt. tūc ea q̃ magna sūt. dicēda sūt grandit̃ et ad flectēdos aīos
agruent. Et aliqñ d̃ vna eadēqz re magna. ⁊ submis̃se diciē si do-
cet. ⁊ t̃pate si p̃dicat̃. et grandit̃ si ausus inde aīm⁹ ut cūtaē ipel-
lit. Quid enī deo ipō maius est. nūquid ideo nō discit̃. aut q̃ docet
vnitatē t̃nitatis debet non submis̃sa disputacōne agere. ut res ad
dinoscēdū difficil. q̃ntū dat̃ possit intelligi. nūquid hic ornamēta
⁊ nō documēta q̃runē. nūquid vt aliqđ agat est flectēdus auditor
⁊ nō poti⁹ ut discat̃ istruend⁹. Porro cū laudat̃ deus. siue de seipō
siue de opibus suis. quāta facies pulchre ⁊ splēdide dictōis oborit̃
ei. qui p̃t quantū debet laudare. quē nemo ouenientē laudat. nemo
qm̃ocumqz nō laudat. **NT** Et si nō colat̃. aut cū illo vel eciā pre illo
colant̃ ydola siue demonia. siue q̃cumqz creat̃a. quantū hoc malū
sit. atqz ut ab hoc malo auertantur hoīes. debet utiqz grandit̃ dici
NT Submis̃sa dictōis exemplū est apud aplm paulū. ut pla-
nūs aliqđ cōmemorē. ubi ait. Dicite michi q̃ vultis sub lege eē.
legē nō audistis. sc̃ptū est enī. qđ abrahā duos filios habuit. vnū

de ancilla et unum de libera. sed ille qui de ancilla secundum carnem natus est.
 qui autem de libera per repromissionem. que sunt in allegoria. hec enim sunt
 duo testamenta. unum quidem in morte syna in virtutem generans. quod est
 agar. syna enim mons est in arabia. qui coniunctus est ei que nunc est
 iherusalem. et fuit cum filiis suis. Illa autem que sursum est iherusalem libera est
 que est mater nostra etc. Item ibi rōcinat et dicit. **F**res fratres mei dico.
 tamen hominis confirmatum testamentum nemo irritum facit aut supponit.
Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. non dicit in semine quasi
 in multis. sed quasi in uno. in semine tuo qui est christus. Hoc autem dico
 testamentum confirmatum a deo. quod post quadringentos et triginta annos facta
 est lex non infirmat ad evacuandam promissionem. si enim ex lege hereditas
 iam non promissione. abrahe autem per repromissionem donavit deus. Et
 quia occurrere potuit audientis cogitationi. ut quod ergo lex data est. si ex
 illa non est hereditas. ipse sibi hoc obiecit. atque ait velut interrogans.
 quid ergo lex. deinde respondet. transgressionis gratia posita est. donec
 veniret semine cui promissum est dispositum per angelos in manu media-
 toris. mediator autem unus non est. deus vero unus est. Et hic occur-
 rebat quod ipse sibi opposuit. lex ergo contra promissa dei. et respondens absit
 redditus una ratione dicens. si enim data esset lex que posset vivificare
 omnino ex lege esset iusticia. sed conclusit scriptura omnia sub peccato. ut promissio
 ex fide ihesu christi daretur credentibus etc. vel si quid huiusmodi est. **N**
Pertinet ergo ad docendi curam. non solum aperire clausa. et nodos solvere
 questionum. sed etiam dum hoc agitur. alijs questionibus que fortassis inciderint. ne id
 quod dicimus improbetur per illas aut refellatur. occurrere. si tamen et ipsa carum
 solutio poterit occurrere. ne moveamur quod auferre non possumus. Fit
 autem. ut cum incidentes questionum alie questiones. et alie rursus incidentibus
 incidentes pertractantur atque solvantur. in eam longitudinem recitationis ex-
 tendatur intentio. ut nisi memoria plurimum valeat atque vigeat. ad caput
 vnum agebat. disputator redire non possit. Valde autem bonum est ut quod
 quid traditi per. si occurrerit refutetur. ne ibi occurrat ubi non erit
 quod respondeat. aut periculi quod si tacenti occurrat. et minus faciat abscedat.
N**X** In illis autem apostolicis verbis. dicitur temporata est. seniorum ne
 increpaveris. sed obsecra ut patres. juniores ut fratres. anus ut matres
 Et in illis. Obsecro autem vos fratres. ut exhibeatis corpora vestra hostiam
 viventem. sanctam. deo placentem. rationale obsequium vestrum. Et totus fere
 ipsius exhortationis locus. temporatum habet elocutionis genus. ubi illa pulcra
 sunt. in quibus propria proprijs tamquam debita reddita decenter excurrunt.
 sicut est. fratres dona diuisa secundum gratias que data est vobis differentes
 siue prophetiam secundum regulam fidei. siue misterium in misterando siue quod

doz in doctrina . qui exhortat in exhortatiōe . q̄ tribuit i simplicitate
q̄ p̄est in sollicitudinē . q̄ misere i hilaritate . dilectō sine simulatione .
odiētes malū . adherētes bono . caritatē fr̄nitatis inuicē diligentes .
honore mutuo p̄ueniētes . studio nō pigri . spū feruētes . dño fui-
entes . spe gaudētes . in tribulatiōe patientes . orōni istātes . neitabns
scōz cōmūicantes . hospitalitatē sectātes . bñdicite p̄sequētibz vos
bñdicite et nolite maledicē . gaudē cū gaudētibz . flere cū flētibus .
idipm inuicē sc̄cites . Et q̄ pulcre illa om̄ia sic effusa . bimembri .
ēuitu em̄iant . non alta sapiētes s̄ hūilibz cōsenciētes . Et aliq̄to
post . in hoc ip̄o inq̄t p̄seuerātes . reddite oībz debita . cui t̄butū tri-
butū . cui vectigal vectigal . cui timorē timorē . cui honorē honorē .
que mēbra t̄i fusa claudū ēciā ip̄o circuitu quē duo mēbra t̄exūt .
nemī q̄dquā debeat̄ . nisi ut inuicē diligatis . Et p̄ paululū . nox
p̄cessit inq̄t dies aut appropinquat . abiciam̄ opa tenebrarū et in-
duam̄ arma lucis . sic in die honeste ambulem̄ . nō in om̄estacōibz
et ebrietatibz . nō in cubilibz et impudicijs . nō in otenciōe et emu-
laciōe . sed induimini dñm ihm xpm . et carnis curam ne feceritis
in desiderijs . **¶** **¶** Si q̄sq̄ ita dicēt . et carnis p̄uidiciā . ne
in cōcupiscēcijs feceritis . sine dubio aures clausula nūosioē mulcēt
sed ḡuior inēpres ordinē maluit tenere v̄boz . Quomō autē hoc in
greco eloq̄o sonet . q̄ est locut⁹ apl⁹ . videāt ei⁹ eloqui⁹ usq̄ ad ista
Doctiores . Nichi tñ q̄ nobis eodē verboz ordinē inēpretatū ē . nec
ibi videt curre nūose . Sane hūc elocutiōis ornatū . qui nūosis fit
clausul . deesse fatendū est n̄ris auctoribz . q̄ vtz p̄ inēpretes factū
sit . an q̄ magis arbitroz ofulto . illi hec plausibilia deuicauint . af-
firmare nō audeo . qm̄ fateor me ignorare . **¶** Illud tñ scio . q̄ si q̄sq̄
hui⁹ nūositatis perit⁹ . illoz clausulas eorūde nūoz lege cōponat .
q̄ facile fit . mutatis q̄busdā verbis que tantūde siḡficacōe valēt
vel mutato eoz q̄ inuenerit ordinē . nichil illoz que velut magna
in scolis ḡmaticoz aut rethoz didicit . in illis diuinis viris defuisse
cognoscer . et m̄lta repiet locutiōis genera tanti decoris . que q̄dē et
in n̄ra s̄ maxime in sua lingua decora sūt . quoz nllm̄ nī eis q̄bz
istri inflant l̄ris inueniē **¶** **¶** Sed cauendū est . ne diuinis ḡuibz
q̄ sentēcijs . dū addit nūs . pōd⁹ detrahatur . nā illa musica discip̄ia
ubi nūs iste pleissime discitur . usq̄ adeo nō defuit ap̄phetis n̄ris .
ut vir doctissim⁹ . **¶** Perōi⁹ q̄rūdā ecīā meē omemoret . in hebreā dū
taxat lingua . cui⁹ ut v̄itatē suaret in v̄bis . hec inde nō trāsculit
Ego autē ut de sensu meo loqr̄ . qui michi q̄ alijs et qm̄ alioz est
ntiq̄ notior sic in meo eloq̄o q̄ntū modeste fieri arbitror . nō p̄ter-

mitto istos nūos clausularū. Ita i auctoribz nris hoc michi plus
placet. qd ibi eos rarissime inuenio. **N** Grande autē dicēdi
gen⁹. hoc maxie discat ab isto gñe tpatō. qd nō tā verborz ornatibz
comptū est. quā violentū aī affectibz. Nam capit ecia ornamēta
illa pene oīa. s; ea si nō habuit nō reqrit. Ferē quippe impetu suo
et elocucōis p̄chritudinē si occurrerit. vī rez rapit nō cura decoris
assuit. Satis est enī. ei ppterq; agīt. ut vba congruēcia. nō oris eli-
gant industria. s; pectoris sequantē ardorē. Nā si aurato gēmato
q; ferro vir fortis armet. intētissim⁹ pugne agit qdē illis armis
q; agit. nō quia speciosa s; quia arma sunt. Idē ipse est tñ. et valet
pluriū ecia cū rimanti telū mira facit. **N** Agit apls vt pro
euāgelico mīsterio patientē mala hui⁹ tps cū solacō donoz dei oīa
tollerent. Magna res est et gndit agīt. nec desūt ornamēta dicēdi
Ecce inqt nūc tps acceptabile. ecce nūc dies salutis. nullā in quoq;
dantes offensiōz. ut nō rephendat mīsteriū nrm. s; in oībz emēdā-
tes nosmetipsos ut dei mīstros in multa pacia. in tbulacōibz. in
ncētatibus. in angustiis. in plagis. in carceribz. in sedicōibz. in
laboribz. in vigiliis. in ieiuniis. in castitate. i scia. i lōganitate.
in benignitate. i spū scō. in caritate nō ficta. in vbo veritatis. in
vtute dei. p arma iustie a dextis et a sinistris. p glia et ignobilitatē.
p infamiā et bonā famā. ut seductores et veraces. ut q ignoram et
cognoscim. qsi morietes et ecce vinim⁹. ut coherciti et nō mortifi-
cati. qsi tristes semp aut gaudētes. sic egeni multos aut ditantes.
tamq; nichil hntes et oīa possidētes. Vide adhuc ardētē. Os nrm
patet ad vos o corinthei. cor nrm dilatatū est. et cetera. q psequi
longū est. **BC** Itemq; ad romanos agit vt psecucōes huius
mūdi caritate vincant. spe ēta in adiutorio dei. Agit aut et grā-
dit et ornat. Scim⁹ inqt qm diligētibz deū oīa cooanē in bonū.
hijs qui scōm ppositū vocati sūt scī. Qm quos an psciuit. et pdes-
tinauit oformes fieri p̄magines filij sui. ut sit ipse p̄mogenitus in
multis fr̄ibus. quos autē pdestinauit illos et vocauit. et q; voca-
uit illos et iustificauit. quos autē iustificauit illos et glificauit.
Quid igit dicem⁹ ad hec. si deus p nobis q; cont nos. q p̄pō filio
suo nō pepit. s; p nobis oībus ēdidit illū. quomō nō ecia cū illo
oīa nob donauit. Quis accusabit adūsus electos dei. deus q iusti-
ficat. q; est qui cōdēpnet. xpus ihus q mortuus est. magis autē q
resurrexit. qui est in dextera dei qui et intēpellat p nobis. Quis nos
sepabit a caritate xpī. tbulacō. an āgustia. an psecucō. an fames.
an nuditas. an piculū. an gladi⁹. sicut scriptū est. quia ppter te

mortificam tota die estimati sumus ut ouis occasionis. s; in hijs
oibus supuincim⁹ per eū qui dilexit nos. **C**ere⁹ sū enī. quia neq;
mors. neq; vita. neq; āgeli. neq; pñcipatus. neq; vtutes. neq; pre
sencia. neq; futura. neq; altitudo. neq; pfundū. neq; catura alia
pōt nos separare a caritate dei. que est in xpo ihu. **BD** **N**o
gallathas at quāuis tota illa epla sūmissio dicēdi gñe scēpta sit. n̄
in extremis pñibus. vbi est eloquiū tpatū. **T**amē inēponit qdā
locū. eo motu at. ut sine ull' qdē talib; ornamētis. q̄lia sūt in hijs
q̄ mō possum⁹. nō poss; tñ nisi granditē dici. **D**ies iquit obfuitis
et mēses et annos et tpa. timeo ne forte sine causa laborauerim in
vobis. **E**stote sic ego. qm̄ et ego sic vos. **F**ratres precor vos nichil
me lesistis. scitis autē qā p ifirmitatē carnis iā pdem euāgelizauī
vobis. et tēptacōes vras in carne mea nō spzeuistis neq; tēspuistis
s; sic angelū dei exceptis me sic xpm̄ ihm. que ergo fuit beatitudo
vra. **T**estimoniū enī vobis phibeo. qm̄ si fieri poss; oculos vros
eruissetis et dedissetis michi. **E**rgo inimic⁹ fact⁹ sū vobis verum
pdicans. **E**mulantē vos nō bene. s; excludē vos volūt ut eos emu
lemī. **B**onū est autē emulari in bono semp. et nō solū cū pñs sū
aput vos. **F**ilioli mei q̄s itez parturio. donec forme^r xps ī vob.
vellē autē nūc adesse. apud vos. et mutare vocē meā qā cōfūdor in
vobis. **N**unq̄o hic. aut cōtēria cōtrarijs sūt vba reddita. aut ali
qua gōdacōe sibi subnexa sūt. aut cesa et mēbra tēuit⁹ ve sonuerūt
et tñ nō ideo tepuit grandis affect⁹. quo eloqū feruē sentim⁹. **S**ed
aplica ista. sic data sūt. ut et pfūda sint at; ideo osēpta memorie
q; mādata. ut nō solū lētoze vel audītoze. vñ etiā expositore opus
habeant. si quis in eis nō supficie cōtēnt⁹ altitudinē q̄rat. **BE**
Quappter videam⁹ ista genēa dicēdi ī eis. qui istoz lētoze. ad rez
diniāz atq; salubriū sciām pfecerūt. eamq; ecclie mīstrarūt. **BE**
cipan⁹ submissio dicēdi genē vtiē ī eo libro vbi de sacramēto calicis
disputat. **S**oluit ibi quippe q̄stio in q̄ q̄rit. vtz calix dñic⁹ aquaz
solā. an eam vino mixtā. debeat h̄re. **S**ed exempli grā. aliqd īde
ponendū est. **P**ost pñcipiū eplē. iā solutē incipiēs apposita q̄onē.
Admonitos autē nos scias inq̄t. ut in calice offerēdo. dñica tēdicō
fue^r. neq; aliud fiat a nobis. q̄z q̄ p nob dñs prior fecit. ut calix
qui in cōmemoracōem ei⁹ offerē. vino mixt⁹ offerat. nā cū xpus
dicat ego sū vitis vera. sanguis xpi non aqua est vtiq; s; vinū.
Nec p̄t videri sanguis ei⁹ q̄ redipti et viuificati sum⁹ ēē in calice.
qm̄ vinū desit calici. quo xpi sanguis ostēdit. q̄ scēpturaz oīm sac
mento ac testonio pdicat. **BE** **I**nuenim⁹ enī in genesi circa

sacramentū noe. hoc idē pcurrisse ⁊ figam dñice passiōis illic extitit:
 se. qđ vinū bibit. qđ inebriat⁹ est. qđ in domo sua nudatus est. qđ
 fuit cubat⁹ nudis ⁊ patētib⁹ femorib⁹. qđ nuditas illa p̄ris a me-
 dio filio denotata est. a maiori vero et mīori cōtecta. et cetera q̄ necesse
 non est exeq̄. cū satis sit. hoc solū cōplecti. qđ noe typū fūte veri-
 tatis ostēdes. nō aquā. sed vinū biberit. et si c ymaginē dñice pas-
 sionis exp̄sserit. **I**tem in sacerdote melchizedech. dñicū sacramentū p̄-
 figuratū videm⁹ scđm qđ sc̄pta diuina testat⁹ et dicit. **E**t melchizedech
 rex salē prulit panē et vinū. fuit autē sacerdos dei sumi. ⁊ bñdixit
 abrahā. **Q** autē melchizedech xp̄i typū portaret. declarat in psalmo
 spūs sc̄s. ex p̄sona p̄ris ad filiū dicens. **A**nte luciferū genui. te
 tu es sacerdos in eternū scđm ordinē melchizedech. hec et alia q̄ sequunt⁹
 hui⁹ ep̄le. submisit dictionis modū seruāt. qđ facile est explorare
 legentib⁹. **B** **S**anct⁹ qđ ambrosius cū agat rē magnā de spū
 sc̄o. ut cū p̄ri et filio demonstrat eglem. s̄bmissio tñ dīcēdi genē uti
 qm̄ res suscepta. nō ornata v̄boz. aut ad flectēdos aīos omocōis
 affectū. s̄ rex documēta desidat. **E**rgo in cetera īpncipio hui⁹ opis
 ait. **Q**uo mor⁹ oraclo gedeon. cū audisset qđ deficiētib⁹ licet p̄p̄oz
 milib⁹. in vno viro dñs plebē suā ab hostib⁹ liberaret. obtulit edū
 caprarū. cui⁹ carnē scđm p̄cepta angeli et azima sup̄ petrā posuit.
 ⁊ ea iure pfudit. que sil⁹ vt v̄ge cacumine quā gerebat angel⁹ dei
 erigit. de petra ignis erupit. atq; ita sacrificiū qđ ibi offerebatur
 cōsumptū est. **Q**uo indicio declaratū videt⁹. qđ p̄t illa tipū habuit
 corpis xp̄i de quo utiq; sc̄ptū est. bibebāt de cōsequēti eos petra. p̄t
 autē erat xp̄us. qđ utiq; nō ad diuinitatē ei⁹. s̄ ad carnē relatū est.
 que scienciū corda p̄p̄oz p̄heni riuo sui sanguis inundaui. **I**ā
 tūc ergo in misterio declaratū est. qđ dñs ih̄us in carne sua. totū
 mūdi p̄cta crucifixus aboleret. nec solū delicta sc̄toz. s̄ etiā cupi-
 ditates aīoz. carō enī hedi ad culpā facti referē. ins ad illecebras
 cupiditatū. sic sc̄ptū est. quia cōcupiuit p̄p̄s cupiditatē pessimā. ⁊
 dixerūt q̄s nos cibabit carne. **Q** qđ extēdit angel⁹ virgā et tetigit
 petrā. de qua ignis exijt. ostēdit qđ caro dñi igne repleta diuino.
 peccata oīa hūane cōdicionis exureret. vnde et dñs ait. ignē ueni
 mittere ī trā. et cetera. **I**n q̄b⁹ rei docēde ⁊ approbāde maxie icūbit.
B **D**e genē t̄pato est apud. cipprianū v̄ginitatis illa laudacio
Nunc nobis ad virgines hmo est. quarū q̄ sublimior gloriā est.
 maior ⁊ cura. flos est ille eccl̄iastici germis. decus atq; ornamētū
 gr̄e spūalis. leta in doles laudis et honoris. opus integrū atq; in-
 corruptū. dei ymago respondēs ad sc̄timoniā dñi. illustrior porciō

vlo

gregis xpi. gaudet in ipis atq; p ipas largie floret. ecclesie matris
gloriosa fecunditas. qntoq; plus gloriosa vgitas nro suo addit gau
diu mris augescit. Et alio loco in fine eple. qmō portauim? inquit
p imaginē ei? qui de limo est. sic portem? p imaginē ei? q in celis est
hanc p imaginē vgitas portat. portat integritas. sc̄itas portat et
veritas. portat discipline dei memores. iusticiā cū religione reti
nentes. stabiles in fide. hūiles in timore. ad om̄em tolleranciā for
tes. ad sustinēdas iniurias mites. ad faciendā miam faciles. fr̄na
pace vnanimes atq; concordēs. **Q**ue vos singula o bone vgines. ob
uare. diligere. et implere debetis. que deo et xpo vacātes. ad dñm
cui vos dicastis maiori et meliori parte pcedētis. **P**rofecte au nis
iuniorib; facite magisteriū. iuniores natu p̄bete parib; incitamē
tum. hortamētis vos mutuis excitare. emulis de v̄tute documētis
ad gloriā prouocate. durate fortit. p̄gite spūaliē. p̄ue ite feliciter.
tantū memētote tūc nri. cū incipiet in vobis v̄ginitas honorari.
Ambrosi? etiā genē dicēdi t̄pato et ornato. p̄fessis v̄gib;
apponit. tamq; sub exempli forma. quod morib; imitenē. et dicit.
Virgo erat nō solū corpe s; etiā mēte. que nllō doli ambitu since
rum adulteraret affectū. corde hūilis. v̄bis grauis. aīo prudens.
loquēdi parciōr. legendi studiosior. nō in cō diuiciarū sed in prece
paupis spem rēponēs. intēta opi. verecūda s̄monib;. arbitriū mē
tis nō hōiez s; deū q̄rere. nullū ledē. s; oībus bene velle. maioribus
natu assurgē. ēq̄lib; nō inuidere. iactāciā fugere. rōem seq. v̄tu
tē amare. **Q**uādo ista v̄l vultu lesit parētes. qñ dissēt a p̄pinqs
quādo fastidiuit hūilem. qñ risit debile. qñ vitauit inopē. eos so
los sollicita ceteris hoīm inuisere. q̄s mīa nō erubescēt. neq; p̄t̄ret
vēcundia. **N**ichil curuū in oculis. nichil in verbis p̄cax. nichil
in actu verecūdū. nō geseus fractior. nō incess? solucior. non vox
pecuancior. ut ipa corpis spēs. simlac; fiēt mētis et figa p̄bita
tis. **B**ona quippe dom? in ipso vestiblo debet agnosci. ac p̄mo p̄e
tētat ingressu. nichil int? latere tenebrarū. tamq; lucne lux int?
posita foris luceat. **Q**uid ergo exeqr ciborū parcimoniā. officiorū
redūdāciā. alēm v̄lē natam supfuisse. alēm pene ipi natē defuisse.
illic nulla intermissa t̄pā. hic cōgemiat ieiunio dies et si quando
reficiēdi succedisset volūtas. cibo plerūq; obui?. qui mortē arceret
nō delicias miseraret. **B**R. **H**ec autē apterea in exemplo hui?
t̄pati generis posui. q̄a nō hec agit vt v̄ginitatē voueāt q̄ nondū
vouerūt. sed ut ostendat q̄les eē debeāt. que iā vouerūt. **N**am ut
aggrediat̄ aī? t̄m ac tale p̄positū. grādi utiq; dicēdi genē deb; ex.

ritari et accēdi. **S**z martir. **C**ippian⁹ de habitu vginū. nō de susci-
piendo vginū. appposito scripsit. **I**ste vere epūs. eas eciam ad hoc.
magno accēdit eloquio. **BL** Verū ex eo qđ ambo egerūt. dic-
ciōis grādīs exempla memorabo. ambo quippe inuēti sūt in eas.
que formā pigmētis colorāt. **Q**uorū pōr ille cū hoc ageret ait inē-
ceta. **S**i quis pigmēdi artifex. vultū alicui⁹ aut spēm et corporis
q̄litate emulo colore signasset. et signato iā cōsumatoq; simlacro.
manus ali⁹ inferret. ut iā formata. iā. picta q̄si picior reforma-
ret. grauis pōris artificis iniuria. et iusta indignacō videretur.
Tu te existimas impune laturā. tā improbe temeritatis auda-
ciā. dei artificis offensā. ut enī ēca hōies impudica et īcesca fucis
lenocinātib; nō sis. corruptis violatisq; que dei sūt. peior adultera
detineris. qđ ornari putas. quod putas comi. impugnatio est īsta
diuini opis. p̄uaricacō vītatis. **M**onētis apli vox ē. **E**xpurgate
vet⁹ fermētū vt sitis noua cōspersio. sic estis azimi. nā pascha nrm
p̄molat⁹ est xps. **I**taq; festa celebrem⁹. nō in fermēto veteri. neq;
in fermēto malicie et neq̄cie. s; in azimis sinceritatis et vītatis. **N**ū
sinceritas p̄seuerat et vītās. qñ que sincera sūt polluant⁹. et colorū
adulterius medicaminū fucis. in mēdaciū vera mutant⁹. **D**omi⁹
tu⁹ dicē. nō potes facē capillū vnū nigrū aut albū. et tu ad vicē-
dam dñi tui vocē. vis te ēē potiorē audaci conatu et sādēgo cōtēptu.
Crines tuos inficis. malo p̄sagio futōr. capillos iā tibi flāmeos
auspicaris. longū est inferē oīa que sequunt⁹. **BN** **I**lle vero
postior. vt in tales dicēt. hīnc illa inq̄t nascunt⁹ incētiua viciōrū.
ut q̄sitis colorib; ora depingant. dū viris displicē formidant. et de
adulterio vult⁹ mēdicant adulteriū castitatis. **Q**uāta hec amēcia.
effigiē mutare natē. picturā q̄rere. et dū verent⁹ maritale iudiciū
p̄dere. p̄p̄riū p̄diderūt. pōr enī de se p̄nūciat q̄ cupit mutare quod
nata ē. **I**ta dū alijs stud; placē. p̄us ip̄a sibi displicet. quē iudicē
mulier vīozer deformitatis tue q̄rim⁹. q̄ teip̄am. q̄ videri times.
si pulcra es cur abscondēris. si deformis cur te formosā ēē mentiris.
nec tue cōscie nec alieni erroris grām habita. **I**lle enī alēam dilī-
git. tu altēi vis placē. et irasceris si amet aliā. qui adulteri in te
docet. mala m̄gra es iniurie tue. lenocinari refugit eciam que passa
est lenonē. ac licet vilis mulier nō altēi tñ s; sibi peccat. **T**ollera-
bilis a p̄pe modū in adultera cōmīa sūt. ibi enī pudicia. hī nata ad-
ultera ē. **S**atis ut estimo apparet. se ias ne suam fucis adulterent
formā. et ad pudorē et ad timorē. hac faciūdia vehemētē impelli.
Proinde neq; submissum neq; t̄patum sed grande cōsilio. gen⁹ hoc

elocutionis agnoscamus. **BM** In hijs autē q̄s duos ex omibz
pponere volui. et in alijs ecclasticis viris. et bona. et bene. idest sic
res postulat. acute. ornate. ardentēq; dicētibz p̄ mltā eoz sc̄pta uel
dicta. p̄nt hec tria genera repiri. et assidua lectione vel audicōne
admixta etiā exercitacōe studētibz inolescē. **BQ** Nec quisquā
p̄ter disciplinā eē existet ista miscē. p̄mmo q̄tū cōgrue fieri p̄t.
omibz generibz dictio varianda est. nā quando p̄lixa est in vno
genē. min⁹ detinet auditorē. cū vero fit. ab alio in aliud transe.
etiā si lōgi⁹ eat. decēci⁹ p̄cedit oīo. Quāuis habeāt et singla ḡna
varietates suas in smone eloquētiū. quibz nō sinunt in eozū qui
audiūt frigescere v̄l tepescē sensibz. verūtñ facili⁹ submissū solū
q̄ solū grāde diuicius tollerari p̄t. **Comotio** quippe aī. q̄tō magis
excitāda est. ut nobis assenciat auditor. tantomin⁹ in ea diu te-
neri p̄t. cū fuit q̄tū satis est excitata. et ideo cauendū est. ne dum
volum⁹ alci⁹ erigere q̄ erectū est. etiā inde decidat q̄ fuerat excita-
cione p̄ductū. **Inpositis** vero que sūt dicēda submiss⁹. bene redit
ad ea que opus est grandit̄ dici. ut dicēdis impet⁹ sic maris estus
alēnet. **Ex** quo fit. ut grande dicēdi gen⁹ si diuici⁹ est dōm. nō de-
beat eē solū. s; alioz genēz inpositōe varietur. **BP** Et tñ ei
generi tota dictio tribuit̄. cui⁹ copia p̄ualuerit. **Inest** enī. q̄ ge-
n⁹ cui generi inēponat̄ vel adhibeat̄. certis et neciis locis. **Nā** et
in grandi genē semp aut pene sp̄ tempata debent esse p̄ncipia. **Et**
in p̄ate est eloquētiis. ut dicant̄ nōnulla submis̄se. etiā q̄ possent
grandit̄ dici. ut ea que dicunt̄ grandit̄. ex illoz fiant compacōne
grandiora. et eozū tamq; vmbriis lūiosiora reddant̄. **In** quocūq;
aut genē aliq̄ q̄scionū vincula soluēda sūt. acumiē op⁹ est. q̄ sibi
submissū gen⁹ p̄prie v̄dicat. ac p̄ hoc eo genē nēdū est et in alijs
duobz generibz. q̄n eis ista incidunt. **Sic** cū laudandū aliq̄s vel vi-
tupandū. ubi nec dampnacō cuiusq; nec liberacō. nec ad accōnem
quālibz assensio req̄rit̄ in quocūq; alio genē occurrerit. ḡn⁹ adhi-
bendū et inēponēdū est tempatum. **BQ** In grandi vō genē
inueniūt locos suos. duo tēta. et in submisso siliē. **Tempatū** autē
gen⁹ nō quidē semp. s; tñ aliqñ submisso indiget. si ut dixi. q̄stio
cui⁹ nod⁹ est soluend⁹ occurrerit. vel quando nōnulla que ornari
possent. ideo nō ornant̄ sed submisso smone dicunt̄. ut quibusdā
q̄si choris ornamentoz. p̄beant eminentiorē locū. **Grande** autē gen⁹
t̄pata dictio nō req̄rit. ad delectādos quippe aīos. nō ad mouendos
ip̄a suscipiē. **Non** sane si dicēti crebri⁹ et vehemēci⁹ acclameē. iō
grandit̄ putand⁹ est dicere. hoc enī et acumiā submissi generis. et

ornamēta faciūt tpati. Grande autē gen⁹ plerumqz pōdere suo vo-
ces pmit. s; lacrimas exprimit. **BR** Deniqz cū apud cesareā
mauritanie. ppo dissuadem pugnā ciuile vlt⁹ poci⁹ pl⁹ qz ciuilem.
quā cateruā vocabāt. neqz enī ciues tantūmō vñ eciā ppinq. frēs
postremo. pntes ac filij. lapidibz inter se in duas ptes diuisi. per
aliqz dies cōtinuos ēto tpe anni sollemnē dimicabāt. 7 qsqz ut
quemqz potat occidebat. Egi quidē grādīt quantū valui. ut tam
crudele et inueteratū malū. de cordibz eoz 7 moribz auellerē pel-
leremqz dicēdo. Non tñ egisse aliqd me putauī. cū eos audirē ac-
clamantes. s; cū flentes viderē. **N**ec clamatioibz quippe se doceri et
delectari. flecti autē lacrimis indicabāt. qz ubi aspexi. īmanē illam
suetudinē. a pñibus et auis lōgeqz maioribus ēditā. que pectora
eoz hostiliē obsidebat vel poci⁹ possidebat. victā antequā re ipā id
oñderēt credidi. moxqz sermōe finito. ad agēdas deo grās corda atqz
ora ouerti. **E**t ecce iā ferme octo vel ampli⁹ anni sūt ppicio xpo.
ex quo illic nichl tale tempatū est. **S**ūt et alia multa expimēta.
quibz didicim⁹. hōies qd in eis fecit sapiētis granditas dictionis.
nō clamore poci⁹ qz gemitu. aliqn eciā lacrimis. postremo vite mu-
tacōe monstrasse. **SS** Submisso eciā dicēdi genē. sūt pleriqz
mutati. s; ut qd nō sciebāt scirēt. aut qd eis videbat īcredibile cre-
derēt. nō autē ut agerēt qd ante iā nouerāt. et agere nolebāt. **A**d-
huiōi namqz duriciā flectēdam. debet graudit dici. **N**ā et laudes
ac vitupacōnes quando eloquent dicunt. cū sint in genē tpatō. sic
afficiūt qsdam. ut nō solū in laudibz et vitupacōibz eloquencia
delectent. vñ eciā et ipi laudabiliē appetāt. fugiantqz vitupabiliē
vñē. **S**ed nūquid omēs qui delectant mutant. sic in grandi genē
omēs qui flectunt agūt. et in submisso genē omēs q docent sciūt.
aut credūt vñ ēē qd nescierūt. **V**nde colligit. illa duo genera qd
efficere intendūt. hoc eis ēē maxime ncēm. qui sapient et eloquent
volūt dicere. **I**llud vero quod agit genē tpatō. idest ut eloquēcia
ipā delectet. nō est ppter seipm vsurpandū. s; ut rebus que vtiliter
honesteqz dicunt. si nec docente indigēt eloquio nec mouēte. quia
et sciētes et facientes auditores habēt. aliquāto pmi⁹ ex ipā delec-
tacōe elocucionis accedat. vel tenaci⁹ adherescat assensus. **BT**
Nam cū eloquencie sit vlt officiū. in quocūqz illoz triū generū.
dicē apte ad psuasione. finis autē id qd intenderis psuadere dicēdo.
in qcumqz istoz triū genēz. dicit quidē eloquēs apte ad psuasionez.
sed nisi psuadeat. ad finē nō pueniet eloquencie. **P**ersuadet autē
in submisso genē. vera ēē que dicit. psuadet in grandi. ut agant

que agēda cē iam sciunt nec agunt. **P**ersuadet in genere t̃pato-
pulchre ornateq; se dicere. **¶** **¶** Quo fine nobis qđ opus est.
appetāt eū qui lingua gloriānt. et se in pangiricis talib; deccōib;
iactāt. ubi nec docēd. nec ad aliqđ agendū mouēd. s; tantūmodo
est delectand. auditor. nos vero. istū finē referam. ad altm finem
ut scz. qđ efficere volum. cū granditē dicim. hoc ecia istō uelim.
idest ut bona mox diligan. et deuitenē mala. si ab hac accione nō
sic alieni sūt hōies. ut ad eā grādi genē diccōis videant. vrgendi.
Aut si iā id agūt. ut agāt studiosi. atq; in eo firmiē pseuerēt.
Ita fit. ut ecia tempati generis ornatu. nō iactanter s; prudenter
vtam. nō ei. fine cōtenti. q. tantūmō delectat. auditor s; hoc potius
agētes. ut ecia ipso ad bonū qđ psuadere volum. adiuuet. **¶** **¶**
Illa itaq; tria que sup posuim. eū q sapienē dicit. si ecia eloquenē
vult dicē. id agere debere. ut itelligenē. ut libenē. ut obediēte au-
dia. nō sic accipiēda sūt. tamq; singula illis tribo dicēdi generib;
ita tribuan. vt ad submissū itelligenē. ad t̃patū libenē. ad grāde
ptineat obediēte audiri. **S**ed sic poti. ut hec tria semp intendat. et
quantū pt agat. ecia cū in illoz singlo quoq; versat. nolum. enī
fastidiri. ecia qđ submisit dicim. ac p hoc volum. nō solū intelli-
genē. verū ecia libenē audiri. **Q**uid aut agim. diuis testimonijs
docendo que dicim. nisi ut obediēte audiant. idest ut credat. eis.
opiculāte eo cui dētm est testimonia tua credibilia facta sunt val-
de. **Q**uid ecia cupit nisi credi. qui aliqđ licz submisso eloqo discen-
tib; narrat. et qđ eū velit audire. nisi auditorē nōnulla ecia sua-
uitate detineat. **S**ed si nō intelligat. qđ nesciat. nec libenē eū pos-
se nec obediēte audiri. **¶** **¶** **P**lerūq; autē dictio ipa submis-
sa. dū soluit difficilimas qōnes. et inopiata manifestacōe demrat.
dū snias acutissimas de nescie qđ qđ cauernis vnde nō sperabat
eruit. et ostēdit. dū adūsarij cōuicit errorē. et docz flm ee. qđ ab illo
dici videbat inuictū. maxie cū adest ei qđdam decus. nō appetitū.
s; qđamō nāale. et qñ nōnulla nō iactantia s; qñ nēcia. atq; ut
dicā ita ipis reb; exorta nūofitas clausulaz. tantas acclamacōnes
excitat. ut vix intelligat esse submissa. **N**ō enī qā nō incedit or-
nata s; tamq; nuda cōgredit. ideo nō adūsariū neruis lactisq; col-
lidit. et obsistētē subruit ac destruit membris fortissimis flitātē.
Vnde autē crebro et mltū acclamatur ita dicētib;. nisi qā vēitas
sic demrata. sic defensa. sic inuicta. delectat. **E**t in hoc g. genē sub-
misso. iste n̄r doctor et dictor. id agere debz. ut nō solū itelligenē
verū ecia libenē et obediēte audiatur. **¶** **¶** **I**lla quoq; eloquēcia

generis tpati. apud eloquentē ecclīasticū nec inornata relinquiē. nec indecentē ornatur. nec solū hoc appetit vt delectet. qđ solū apud alios pfitē. vñ etiā in hijs que laudat siue vitupat. istis appetēdis uel firmitus tenendis illis autē deuītādīs uel respuendis. uult utiqz obediētiē audiri. Si autē nō audiē intelligentē. nec libentē p̄t. Proinde illa tria. ut intelligāt qui audiūt. ut delectentē. ut obediāt. etiā in hoc genē agenda sunt. ubi tenet delectatio p̄ncipatū.

B **T**am uero ubi mouē et flectere grādī genē opus est auditorē. qđ tūc op⁹ est. quādo et ueracitē dici et suauitē cōfiteē. et tñ nō uult facē qđ dicit. dicendū est p̄culdubio grandit. Sed qđ mouet si nescit qđ dicit. aut quis tenet ut audiat. si nō delectat. vñ et in isto genē. ubi ad obediētiā cor durū diccōis grāditate flectendū est. nisi et intelligentē et libentē qui dicit audiat. non p̄t obediētiē audiri.

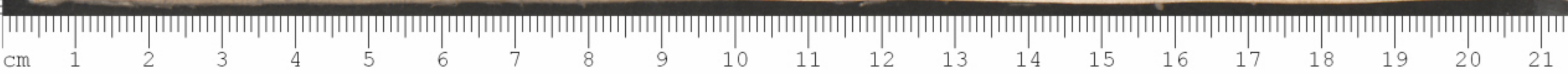
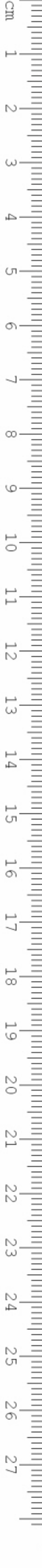
B **D** habet autē ut obediētiē audiat. quātacūqz grāditate diccōis mauius pondus uita dicētis. nā qui sapientē et eloquentē dicit. uiuūt autē nequē. erudit. quidē multos discēdi studiosos. quāuis aīe sue sit iūtilis. sic sēptū est. **S**cribe et pharisei i cathedra moysi sederūt. que dicūt facite. q̄ autē faciūt facere nolite. dicunt enī et non faciūt. **V**nde ait apl⁹. siue occasione siue uitate xp̄us anūciē xp̄us autē ueritas ē. et tñ etiā nō ueritate anūciari uitas p̄t. idest. ut a prauo et fallaci corde. que recta et uerasūt p̄dicentē. sic quippe anūciat ih̄us xp̄us. ab eis qui suā querūt nō que ih̄u xp̄i.

S **Q**uoniam boni fideles nō quēlibz hoīm. s; ip̄m deū obediētiē audiūt. q̄ ait. que dicūt facite. q̄ autē faciūt facere nolite et cēta. Ideo audiunt uilit. etiā qui uilit nō agūt. sua enī q̄rere studēt. sed sua docē nō audēt. de loco sc; supiori sedis ecclīastice. quē sana docēna ostituit. Propterqz ip̄e dñs p̄s qz de talibz qđ cōmēmorauit dicēt. p̄misit. sup cathedrā moysi sedēt. Illa ḡ cathedra nō illoz sed moysi. cogebāt eos bona dicere. etiā nō bona faciētes. Agebant ergo sua in uita sua. docere autē sua. cathedra eos non p̄mittebat aliena. Multis itaqz profūt dicendo que nō faciūt. sed longe pluribz prodeffent. faciēdo que dicunt. habūdant enī. q̄ male uite sue defensionē. ex ip̄is suis p̄positis et doctoribz q̄rāt. r̄ndentes corde suo. aut etiā si ad hoc erūpunt ore suo. atqz dicētes. qđ michi p̄cipis. cur ip̄e nō facis. ita fit. ut eū nō obediētiē audiāt. q̄ sc̄ipm non audit. et dei uerbum quod eis predicatur. simul cum ip̄o predicatorē cōtempnāt.

C **E** Deniqz apl⁹ scribens ad thimothēum cū dixisset. Nemo adolescētiā tuā cōtempnat. subiicit unde nō cōtempnere atqz ait. **S** forma esto fidelīū. in f̄mone. in ouersacōe

in caritate. in fide. in castitate. Talis doctor ut obedienter audiatur. non impudente non solum submisso ac temperate verum etiam grader dicit. quia non contemptibiliter vivit. Sic namque eligit bonam vitam. ut etiam bonam non negligat famam. sed pudeat bona coram deo et hominibus quantum potest illud timendo. his consulendo. In ipso etiam sermone. malit rebus placere quam verbis. nec existimet dici melius. nisi quod dicitur verius. nec doctor verbis seruiat. sed verba doctori. hoc est enim quod ait apostolus. non in sapientia verbi. ut non euacuetur crux christi. **¶** Ad hoc valet etiam quod ait ad thimotheum. noli verbis contendere. ad nichil enim utile est nisi ad subuersionem audientium. Neque enim hoc ideo dictum est. ut aduersariis oppugnantibus veritatem. nichil nos pro veritate dicamus. Et ubi erit quod cum ostenderet. qualis episcopus esse debeat. ait inter cetera. ut potens sit exhortari in doctrina sana. et contedentes redarguere. verbis enim contendere. est non curare. quod error veritate vincatur. sed quod tua dictio. dictioni alterius preferatur. Porro qui non verbis contedit. siue submisso siue temperate. siue grader dicit. id agit verbis. ut veritas pateat. veritas placeat. et veritas moueat. Quoniam nec ipsa que precepti finis et plenitudo legis est caritas. ullomodo esse recta potest. si ea que diliguntur. non vera sed falsa sunt. Sicut autem cuius pulchrum est corpus et deformis est animus. magis dolendum est. quam si deformem haberet corpus. ita qui eloquentem ea que falsa sunt dicunt. magis miserandi sunt quam si talia deformiter dicerent. Quid est ergo. non solum sapienter verum etiam eloquentem dicere. nisi verba in submisso genere sufficientia. in temperato splendenda. in grandi vehementia. veris tamen rebus quas audire oporteat adhibere. Sed qui verumque non potest dicat sapienter quod non dicit eloquentem. potest quamque dicat eloquentem quod non dicit sapientem. Si autem nec hoc quidem potest. ita ouerseat. ut non solum sibi premissum oparet. sed et prebeat alijs exemplum. et sit ei quasi copia dicendi. forma viuendi. **¶** Sunt sane quidem. qui bene pronuciare possunt. quod autem pronuciet. excogitare non possunt. Si ab his sumant eloquentem sapientemque scriptum. memoriamque commendat. atque ad populum preferant. si eam personam gerant. non improbe faciunt. Sic enim quod profecto utile est. multis veritatis predicatorum fuerit. nec tamen multis magistri si unus veri magistri idipsum dicant. omnes. et non sint in eis scismata. Nec detrudent sunt isti. voce Ieremie prophete. per quem deus arguit eos qui furantur verba eius. unusquisque a proximo suo. Qui enim furatur. aliter non auferunt. verbum autem dei non est ab eis alienum. qui obtemperant ei. Potius que ille dicit aliena sunt. qui cum bene dicat male viuunt. quaecumque enim bona dicit. ei excogitari videntur ingenio. sed

ab eius moribus aliena sunt. **E**os itaque dixit deus furari verba sua .
qui boni volunt videri loquendo que dei sunt . cum mali sint faciendo
que sua sunt **C** Nec sane ipsi dicunt bona que dicunt si dili-
genter attendas . quomodo enim dicunt verbis . quod negant factis
Non enim frustra de talibus ait apostolus . confitentur se nosse deum . factis
autem negant . **M**odo ergo quoddam ipsi dicunt . et rursum aliquo
modo ipsi non dicunt . verumque enim verum est quod veritas ait . de
talibus enim loquens . que dicunt inquit facite . que autem faciunt . facere
nolite . hoc est . quod ex ore illorum auditis facite . quod in opere videtis
facere nolite . dicunt enim inquit et non faciunt . ergo quantum non faciant
tamen dicunt . **S**ed alio loco tales arguens . hypocrite inquit . quomodo
potestis bona loqui . cum sitis mali . **N**ec per hoc et ea que dicunt quando
bona dicunt non ipsi dicunt . voluntate scilicet et opere negando quod dicunt . unde con-
tingit ut homo dicitur et malus . **S**imiliter quoque veritas predicat . dicendum ab alio
non dicto sed bona ipse componat . quod cum fit . ipse a seipso tradit alienum . ille
ab alieno accipit suum . **C**um vero boni fideles bonis fidelibus hanc operam
commendant . utriusque sua dicunt . quia et de ipsorum est cuius sunt illa que dicunt
et ea sua faciunt . que non ipsi componere potuerunt . qui secundum
illa composita vivunt **C** Sine autem apud populum . siue apud
quoslibet iam iamque dicturus . siue quod apud populum dicendum . uel
ab eis qui voluerint et potuerint legendum est dictaturus . oret . ut deus
sermonem bonum det in os eius . **S**i enim regina oravit hester . pro
sue gentis salute temporali locutura apud regem . ut in os eius deus
congruum sermonem daret . quanto magis orare debet . ut tale munus
accipiat . qui pro eterna hominum salute . in verbo et doctrina laborat
Illi vero qui ea dicturi sunt que ab alijs acceperunt . et antequam
accipiant . orent pro eis a quibus accipiunt . ut eis detur quod per eos
accipere volunt . et cum acceperint orent . ut bene et ipsi proferant . et
illi ad quos proferunt sumant **E**t de prospero exitu dicentis
omnis eidem gratias agant . a quo id se accepisse non dubitant . ut qui
glorietur in illo gloriatur . in cuius manu sunt et nos et similes
nostri **L**ongius evasit liber hic quam volebam . quamque putaveram
sed legenti vel audienti cui gratus est . longus non est . **C**ui autem
longus est . per partes eum legat . qui habere vult cognitum . **Q**ue vero
cognitionis eius piget . de longitudine non querat . **E**go tamen domino nostro
iesu christo gratias ago . quod in hijs quatuor libris . non qualis ego essem
cui multa desunt . sed qualis esse debeat qui in doctrina sana . non solum sibi
sed et alijs etiam laborare studet . quantumque potui facultate disserui
Explícit liber quartus de doctrina christiana beati . Augustini episcopi

- A**ccendit auditorum mentes. ardentē dicē siue pñūciare. patz sub lie-
 teris. **B** ante medium. **A R** in fine. et **B R**
Aclamatio auditorum. sub smone olim fieri solita. **A Q** versus
 finē. **B R** circa medium. **B V** circa medium et versus finem
Agēda a fidelibz. nō solū docēda sūt. s; oportz etiā ipos auditores.
 ad huiōi agēda mouē et flectē. ifra i emīs. flectē mouē. auditōes
Alternatio vocis in pñūciando. infra varietas dicendi
Alternatio variatio ac pmixtio triū generū dicēdi. **B O** **B P**
B Q per totum
Ambōis magna dignitas et auctoritas. **C D** circa medium
Animam ad deum leuare debet predicans anteqz icipiat dicere si-
 ue pñūciare. **A R. C J**
Arduum est opus et officium predicacōis. **A P** in medio. **A**
R ante medium
Ardenter dicere vel pronuncciare. mentes accendit auditorū. hic
 supra accendit. infra pronuncciatio
Artis predicandi studium. non est negligendum. **A L** **A Q**
A N per totum
Auditores quomodo sint docendi. infra docere. quomō delectandi
 infra delectare. quomō flectendi infra flectere mouere
Audiendi sunt etiam. male vitē predicatorēs. **B J** **C D**
Auditorum beniuolencia captanda est. **C h**
Auxilium diuinum implorandum est. **J** **C J**
Beniuolencie auditorum captatio. **C h**
Bona vita predicantis. pre cunctis alijs plus mouet. **B J**
Bone vitē predicatorēs. **C E**
Cathedra ecclesiastice docēne. quante sit auctoritatis. **C D**
Cathedra ecclīastica. cogit in ea docentem. bona docere. **C D**
Captatio beniuolencie auditorum. **C h**
Cela quid sint. **O** post medūm
Circuitus quid sit. **O** post medium.
Clare valde debet loqui predicans. possit etiam a rudibus intelli-
 gi. **J**. **A B** **A C**
Climax quid sit. **O** ante medūm
Clausule nūose. diuīo eloqo desūt. **A V** ante mediū **A Z** i fic
Cognita inculcanda non sunt. **A D** ante medium
Coloēs et ornamēta rēthorice artis. i sacis scēptis etiā inueiūt. **M O**
Cola siue colon quid sint. **O** post medium
Commotio aīmi auditorum. que p grande genus fit. non est diu

continuanda. **B** O circa medium

Comocio aniorum. fit per grande genus **h** in fine. **A** **E** in fine
et **B** O ante medium

Condescensio sufficiens ad ruditatem auditorum. **D**. **A** **B**. **A** **C**

Contendere verbis quod nō debet predicans. quid sit. **I** **C** **E**

Cura docēdi. qđ agē et qđ oīttē dī. **D**. **A** **B**. **A** **C** et **A** **D** **A** **V**

Delectandi sunt auditores. **A** **E**. **A** **h**

Delectandi qui auditores amplius sint. **A** **G** post medium

Delectatio. in temperato genere principatum tenet. **B** **B** in fine

Dicendi modus. studio compādus est. **D**. **A** **R** versus finem

Dicendum est sapienter in ecclesia. **I**. **R**. **I** **C** **E**

Dicendi genus triplex. **A** **O**. **A** **S**. infra genus

Dicendi modus delectat. **A** **D** in medio. **A** **E** dupliciter

Dicendi modus flectit. **A** **E** dupliciter

Difficilia. cōi rudi p̄lo sine necessitate nūq̄ dicant. **D** in medio

Discenda sunt. tam docenda. q̄z modus et facultas dicendi. **A** **R**

Docendi p̄cepta danda sunt p̄dicare volentibz. **A** **L**. **A** **M**. **A** **N**

Docēdi mō apt. **h** ēca mediū. **D** **A** **B**. **A** **C** **A** **D**. **A** **E** **A** **V**

Docendū est sapienter in ecclesia. **I** et **R**. et **C** **E** in fine

Docendi sunt prius auditores. quam ad augendū mouēdi. **A** **G**

Docere recte volens. que facere. et que vitare debet. **D**. **A** **B**.

A **C**. **A** **D**. **A** **E**. **A** **V**

Doctor eccl̄asticus. q̄ ante oculos p̄cipue habē debet. **A** **L** ante mediū

Doctor fidelis et diligens. que facere et que vitare debet. ibidem

Doctoris eccl̄astici regula notabilis. **h** a principio. **A** **L**

Doctoris eccl̄astici opa siue officia varia et diuersa. **h** p̄ totum

A **E** per totum. **A** **Q** post medium.

Dulcedo salutaris est in diuinis scripturis. **L** uersus finem

Eccl̄asticus doctor. hic sup̄ doctor. infra predicator

Eccl̄astice sedis siue cathedre dignitas uel auctoritas. **C** **D**

Eccl̄astice doctrine excellēcia. **A** **P** in medio. **A** **R** ante mediū

Eccl̄astica eloquencia. hic infra eloquencia

Eloquencia eccl̄astica studio companda est. **D**. **A** **R** in fine

Eloquencia eccl̄astica. quomō discenda sit et assequenda. **E**. **G** **L**

Eloquencia diuinam scripturam sequitur. **M** in fine

Eloquentissima est scriptura diuina. **M**. **M**

Eloquencia diuine scripture nō hūanitus sed diuinit̄ inuenta est. **Z**

Eloquencia prophetalis. **V**. **X**. **Z**

Eloquēcie ornamenta. et rethorici colores in sacra scriptura in;

ueniuntur. **M. O. R. R**

Eloquencie vniuersale officiū et finis. **TBT**

Eloquencie secularis precepta. hic non traduntur. **TB**

Eloquencia siue sapiencia siue sciencia. piculosa est. et cauēda **J**

Eloquens ecclesiasticus quo mō dicē debet. **AE. AR** in principio

Eloquentis tria opera precipua. **AE. AG. AH**

Eloquenter et sapienter dicere. quomō expediū discēdū sit. **L**

Eloquenter et sapienter dicere. quid sit. **CE** circa finem

Eloquencie exempla in claris sanctorum literis inuenta. nobis
sunt imitanda. sed obscura mīme. **7.** **J** in principio

Euidencia quanta docendum sit. **AB AC**

Expositores diuīorū eloquiōrū. quā clari eē debz. **D. AB. AC**

Excusant se laici per predicatorēs male vite. **CD** versus finem

Falsa in ambone dicere quam cauendum. **AH** versus finem

Facultas dicendi studio comparatur. **D. AR** versus finem

Falsa eloquenter dicentes miserandi sunt. **CE** in fine

Facilitacio dicendorum. **D. AB. AC**

Figuratiue locutiones in diuinis scripturis habentur. **IS**

Flectere etiam oportet auditores. **AE. AG. AH**

Flectere. quibus et quando opus est. **AG** post principiū. **AH**
post principium. et **AS** in principio. **BT**

Genus triplex dicendi. **AO. AS**

Genus dicendi quodlibet. qualia verba habere debet. **CE** in fine

Genus vnū plus. aliud min⁹ altero indiget. **BO. BP. BQ**

Genē in quocūqz. tria intēdēda sūt. **BX** et cōsequēt vsqz. **BZ**

Genera illa tria dicendi. aliter in ecclesiasticis quam in forētibz
negocijs. habere se debent. **AP. AQ. AR**

Genera illa tria permiscenda sunt. et quomō. **BO** vsqz. **BR**

Generū illozū trium exempla. ex sancti pauli eplis. **AT** vsqz

BE. Itē exempla ex cipano et ābrofio. **BE** vsqz. **BO** p totū

Genus submissū. infra submissum genus. multa de hoc

Genus temperatum. infra comperatum genus multa de hoc

Genus graude. hic infra grande genus. multa de hoc

Glia tota in ope p̄dicacōis deo tribuat. **AR. AM. AN. CR**

Gloriandum non est in lingua. **S. BV**

Gradacio quid sit. **O** circa medium

Grandis diccio siue grandiloquium. accendit mentes auditorum

Z ante medium. **AR** in fine. et **BR**

Grandia non semper sunt granditer dicenda. **AS**

Granditer dicere. quando sit opus. **AS** in principio. **AS** p^o
 principium. **BS** in principio. **B** 7
 Grandis diccōis efficacia. **NR** in fine. **BQ** i fine. et **BR**
 Grande genus. quomō atemperato distet. **AS**. **A** 7
 Grande genus. lacrimas educit. **AQ** in fine. **BR** in medio
 Grande genus. cōmouet animos. **AF** in fine. **AG** in prin:
 cipio. **BO** ante medium
 Grāde gñ^o. ornatū capīt. s; eū nō req̄rit. **AI**. **AJ**. **BC**. **BD**
 Grande genus violētū est aī defectib; et impetu suo ferē. **A** 7
 Grande genus. diu cōtinuandum non est. maxime solum. **BO**
 Grande genus diu exercendum. aliorum generum interpositione
 necessario misceri debet. **BO** in fine
 Grandis generis efficacia. hic supra. grandis dictionis
 Grandis generis qualitas. **A** 7
 Grandi in genē. quid caute seruandū sit. **BO** in medio 7 i fine
 Grādīe dicēda. i aliq̄ sui pte nō grādīe dicant. **BP** aī mediū
 Granditer etiam dicendum est aliquando. de rebus in se paruis.
AP versus finem. **AQ** in fine. **NR** per totum
 Grates deo referēde sūt. p^o finē sermonis. **BR** vers^o finē. **CR**
 Ignari indoctiq; predicatorēs etiam si eloquentes fuerint periculi
 losi sunt et cauendi. **□**
 Ingeniū bonū. affeq̄ p̄ eloquēciā sine p̄ceptis ātis rethorice. **AL**
 Inculcāda nō sūt. cognita siue nūc satis itellēta. **AD** aī mediū
 Intelligiblr p oīa loqui debet p̄dicās. **AB**. **AC**. **BX** i fine
 Insuper eloquencia cauenda est. **□**
 Iusticia. etiam que circa paruas res geritur. magna est. **AP**
 post medium. **AQ** in fine
 Laici. i malefctis se excusāt. p malam vitam predicatorū. **CD**
 Lacrimas puocat grandis diccio. **BQ** in fine. **BR** in medio
 Lacrimae. indicū sunt victorie. **BR** in medio
 Laudationes et vituperationes ad genus temperatum pertinent
AS in principio. **BS** post principium
 Locutionis siue sermonis variatio. infra varietas
 Magnū est opus et officium prediccōis. **AP** in medio
AR ante medium
 Magnarum rez dictor est p̄dicans ibidem. et **AS** in principio
 Magna. non semper granditer sunt dicenda. **AS**
 Magna sunt pene oīa. que in p̄dicacōe dicunt. **AP** in medio
 Magnis de rebus. iam submisisse. iam temperate iam granditer

dicendum est. **AS** ante medium
 Male vite predicatorum .eciam sunt audiendi . pmo ecia vtilit
 audiuntur. **BS** . **CD**
 Male vite predicatorum . quomodo sint nocui. **CD** in fine
 Membra quid sint. **O** post medium
 Modus dicendi . supra docendi modus
 Modus aptus docendi supra docendi modus
 Modus dicendi . accendit . delectat . flectit . et mouet . ut patet in
 eisdem terminis iam nominatis . et supra dicendi modus
 Mouere oportet auditores . et quando et quo modo. **H** p^o mediū
AS in principio. **B** 7
 Mouens auditores precipue **BS** in principio
 Mulierum se fucantiū grandis reprehensio. **BL** **BQ**
 Narratio . ad docendū requiritur. **H** ante medium
 Negligendus non nunquam est ornatus. **AB** in principio
 Nota prius . eciam cū delectatione audiuntur. **AD** p^o medium
 Nūse clausule . diuio desūt eloqo. **AV** a^o mediū et . **AB** i^o fine
 Obedientē audiri faciens predicatē . precipue. **BS** in principio
 Obscure locutionis canonicorum auctorum quatuor cause . 7
 Obscuritas diuinarū scripturarū . **Q** in fine . **V** in principio . 7
 Obiectionibus tacitis quō in p^odicatōe obuiandū sit. **AV** i^o fine
 Officia p^odicantis multa et diuersa . hic infra Opera
 Officium predicationis arduum est . supra arduum
 Opus predicationis aggredi debz q^o nouit sapientē dicē . **I** i^o principio
 Opa tria p^ocipua predicationis siue eloquentis ecclesiastici. **AE** . **AB**
 Opera predicatori incumbencia diuersa et multa . **H** . **AE** per
 totum **AB** . **AR** versus finem
 Orandum est . ante sermonis aggressum. **AR** ante medium . **CJ**
 Orationibus deuotis . conetur a deo obtinere quod p^odicans vult
 efficere in auditoribus . **AR** . ante medium . **CJ**
 Ornatum qualem . non debet habere verbum dei . **Q**
 Ornatum requirit temperatum genus . infra temperatum genus
 Ornamenta et colores rethorici in scripturis sanctis sunt. **AO**
 Ornatus negligencia diligens . in docendo . **AB** **BR**
 Permiscenda sunt genera dicendi. **BO** usq^z .
 Periodus quid sit. **O** post medium
 Predicatorem loqui oportet precipue sapienter. **I** ante medium
 Predicator non solum sapienter . s^z eciam eloquenter dicens . pl^o
 proficit et prodest auditoribus. **L**

Predicator quā clar⁹ et plan⁹ esse debet in dicēdo. **J. A. B. A. Q.**
Predicator. que obseruare et que vitare debet in docendo. sup⁹ docē
Predicantis tria opera p^{ri}cipua. hic sup⁹ opera tria
Predicatoris multiplicia et diūsa officia siue opera hic sup⁹ opa
Predicatores bone vite. **B. J.** in principio. **CE**
Predicatores male vite. **B. J. Q. D.**
Predicatoris bona vita. p^{ro}ponat cuiūq^{ue} grādū dīcēdi. **B. J.**
Predicatoris fiducia vel confidencia. in quo esse debet. **A. R.**
Pretermittēda sūt que a cōi p^{ro}p^{ri}o intelligi non p^{oss}ūt. **J.** in medio
Prodesse et proficere facit verbum dēi. ipse deus. **A. R.**
Prohemio sermonis quid faciendum sit. **C.**
Prophetarum dulcis obscuritas. **V.**
Prophetarum eloquencia. **V. X. B.**
Prodesse omni modo debet predicans. **J.** ante mediū.
Pronunciandi modus hic tradit^{ur}. **A.**
Pronūciare quidā apte possunt. s^{ed} nō inuenire p^{ro}nūcianda. **Q. G.**
Pronunciatio ardens uel feruens. accendit mentes auditorum.
J. ante mediū. **A. R.** in fine. et **B. R.**
Qualitates diuerse dictionis. **J.** in principio
Questionibus tactis. quomodo obuiandum sit. **A. T. A. V.**
Questioib^{us} incidētib^{us} obuiādo. quid cauendū sit. **A. V.** in medio
Recapitulatio toti⁹ sermonis. q^{ui}lis esse debet. **A. E.** ante mediū
Rethorice mundane precepta. hic non traduntur. **B.**
Rethorice artis ornamenta et colores. diuinis scripturis non de
 sunt. **N. O. Q. R.**
Res magne non semper sunt granditer dicendi. **A. S.**
Res eadem magna. iam submisso iam temperato. iam grandi
 genere dicendi indiget. **A. S.** antee mediū
Retrahē volēs auditores a g^{ra}ui malo. dicē deb^{et} grādū. **A. S.** isie
Sapienter in ecclesia dicendū est. **J.** in p^{ri}ncipio. **R. CE** in fine
Sapienter dicere quis solet vel potest. **R.**
Sapienter dicere volenti. quid opus est. **R.** per totum
Sapienter simul et eloquenter dicere. quomodo discendum sit. **L.**
Sapientissima simul eloquentissima est diuina scripeura. **A. N.**
Sancti auditores nostri canonici. taliter locuti. sunt qualiter eos
 et nō aliter deuit. **A.** in medio
Sancti auctores canoici. iⁿ quibus et in quibus non. sint a nobis
 imittendi in dicendo vel docendo. **A. D.**
Sancti viri. cur aliquando sed t^{am} raro. disertissime locuti sūt. **A. P.**

Sacra scriptura. hic infra scriptura diuina
 Scripta diuina sapiētissima est et eloquētissima. **Q** ante mediū
 Scripta diuina. ornāmēta et colores hē artis rethorice. **N. O. Q. R**
 Secularis eloquencie nimia suauitas. grauitati ecclesiastice non
 placet nec delectabilis est. **Q**
 Studēdus est a p̄dicare volētib⁹. dicēdi mod⁹. **D. A. R** vsus finē
 Studium diligens p̄dicantiū. tam circa docēda. quam circa modū
 dicēdi et docēdi. negligi nō debz. p̄t fiduciā i deū. **AL** vsqz **AO**
 Suauitas mundane eloquencie. hic sup̄ secularis
 Suauitas dictionis delectat. **AE** post mediū
 Suauitas dictionis detinet auditores. **AE** p̄ mediū. **B. X** i fine
 Submissū genus solum. diuicius tollerať. **BO** ante mediū
 Submissū gen⁹. docē habet. **AO. AS** a p̄ncipio. **BS** a p̄ncipio
 Submissio genere alia duo indigent. **BP** in medio
 Submissio genere. questionū vincula soluēda sūt. **BP** i medio
 Submissū genus ista respicit. que ad docendum conferunt aut re-
 quiruntur. de quibus supra. docere recte
 Tenēdi p̄ qd sit auditoris i h̄mōe. **AE** p̄ mediū. **B. X** i fine **Br**
 Tpati gen⁹ delectat. **BQ** i medio. **BY** a mediū. **BZ** i fine
 Temperatum genus ornāmēta requirit. **BZ. CE** in fine
 Temperatum genus. grāde nō requirit nec eo indiget. **BQ**
 Temperatum genus raro indiget submissio **BQ** in p̄ncipio
 Temperatum genus. quomodo etiā interdum aliquo modo mo-
 uet. **BS** ante mediū et in fine
 Temperati generis finis. p̄dicatorib⁹ siue eccl̄asticis eloq̄ntib⁹ aliis
 esse debet. quam mundanis eloquentibus. **BS** in fine. et **BY**
 Temperato in genere p̄ncipatū tenet delectatio. **BZ** in fine
 Varietas dicēdi. **V** in p̄n. **AD** i p̄n. **BO** i p̄n variāda alter-
 nāda et p̄miscēda sūt tria ḡna dicēdi. **BO** usqz. **BR** p̄ totum
 Verbis in diuinis. veritas plus amanda est quam verba. **AE**
 versus finem. **CE** post mediū
 Vera oī mō dicant̄ in h̄mōe et iusta. **AB** in fine. **AR** in p̄n
 Verbis minus integris interdum dicendum siue loquēdum est.
 solum ut integre res dicat̄ et intelligatur. **AC**
 Verbis interdum vlgī more vtendum est. **AB** ante mediū
 Verbis contendere. quid sit. **CE** ante mediū
 Veritas in diuinis scripturis plus amanda est quam verba.
AE versus finem **CE** post mediū
 Veritas pateat placeat et moueat. **CE** ante mediū

Verba qualia . q̄libet genus dicendi habere debet. **¶** **¶** . v̄sus finē
Vite bone . s̄l'r vite male predicatorēs . supra predicatorēs.
Vita bona p̄dicātis . mai' pond' habet vt obediēt audiat. **¶**
Vita mala p̄dicātis . v̄bū dei siue v̄itatē stēpni facit. **¶** **¶** i fine
Victoriē indiciū . lacrimę sūt audienciū . **¶** **¶** . i medio ⁊ i fine
Virginum notabiles exhortacōnes . **¶** **¶** . **¶**
Virginitatis laus magnifica . **¶** **¶** .

